

Linnéuniversitetet
Kalmar Växjö

Kandidatuppsats

Dömd eller dömande?

Nyhetsdiskursen av Sveriges Domstolar i artiklar från DN och SvD

Författare: Cecilia Borglin
Handledare: Håkan Sandström
Examinator: Göran Palm
Termin: VT 2016
Ämne: Medie- och
kommunikationsvetenskap
Nivå: Filosofie kandidat

1	Sammanfattning/ Abstract	1
2	Inledning	3
	2.1 Problembakgrund	3
	2.2 Syfte och problemformulering.....	4
	2.3 Avgränsningar	5
	2.3.1 Urval.....	6
	2.3.2 Tidpunkt	6
	2.5 Disposition	7
3	Bakgrund.....	8
	3.1 Sveriges Domstolar och dess konstitutionella roll	8
	3.2 Pressetiska regler och demokratiskt uppdrag.....	9
4	Teori	10
	4.1 Tidigare forskning.....	10
	4.2 Teoretiskt ramverk	15
	4.2.1 Omedelbar och medelbar offentlighetsprincip	15
	4.2.2 Journalistikens premisser.....	16
	4.2.3 Diskursteori.....	17
	4.2.4 Agendasetting- och gestaltnings- teori.....	18
	4.3 Begreppsapparat	19
	4.3.1 Demokrati.....	19
	4.3.3 Förtroende och tillit	19
	4.3.3 Legitimitet	20
5	Metod	21
	5.1 Metoddiskussion	23
6	Material.....	24
7	Resultat.....	25
	7.1 Resultatdiskussion	46
8	Slutsatser och analys	51
9	Förslag på fortsatt forskning	54
10	Referenser.....	55

Sammanfattning/Abstract

För att få information om omgivningen och samhället i stort, där egna erfarenheter och relationer att bygga sina åsikter och ställningstaganden på saknas, så är medierna ofta den största bidragande faktorn för medborgaren när det kommer till att få information om sådant som inte rör den omedelbara närheten. I det sammanhanget spelar den mediala tillgången till Sveriges Domstolar stor roll. Artiklar som berör rättssäkerhet och rättstrygghet är ofta vanliga inslag i nyhetsrapporteringen och i tider där diskussioner rörande rättssäkerhet, rättstrygghet och rättvisa är ett ständigt närvarande element, framförallt i den mediala debatten, faller det sig särskilt intressant att titta på hur Sveriges Domstolar gestaltas i två av de ledande svenska morgontidningarna, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter.

Studien är intressant för att det saknas mediala studier som enbart behandlar Sveriges domstolar som enskilt studieobjekt, fristående från resterande rättsväsende utifrån medievetenskapliga och sociologiska förhållningssätt. Denna lucka fyller denna uppsats. Problemformuleringen består i en tvådelad frågeställning där den första delen förväntas besvaras av empiriska underlag i form av nyhetsartiklar och där den andra delen i frågeställningen har som syfte att med ett teoretiskt underlag bidra till en diskussion kring förtroende och i förlängningen legitimitet ur ett demokratiskt perspektiv:

- **Hur ser den konstruerade nyhetsdiskursen av Sveriges Domstolar ut i nyhetsartiklar från ledande morgonpress?**
 - är diskursen i huvudsak positiv, negativ eller neutral
 - vem är den huvudsakliga källan i artiklarna
 - hur positioneras källorna i texterna och vem får förtroendet att vara primary definers
 - hur använder sig Sveriges Domstolar av tidningarna och är själva ett **aktivt subjekt**
- **Vad innebär denna nyhetsrapportering för Sveriges Domstolar och hur legitimeras eller degraderas Sveriges Domstolar av denna nyhetsgestaltning och vilka konsekvenser kan resultatet få för vårt demokratiska samhälle?**

Studien har ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och undersöker hur berättelserna av Sveriges Domstolar berättas och återberättas, vilka värderingar och förgivettagna reproduktioner kan finnas och framträder en rättvis, allmängiltig bild av Sveriges Domstolar? Eller är nyhetsartiklarna snarare enbart en tillspetsning av verkligheten för att passa in i den mediala konstruktionen? Går det att se någon skillnad i diskursen/diskurserna som framträder i nyhetsartiklarna. För att få svar på dessa frågor utgår studiens teoretiska ramverk ifrån teorier av agendasetting – och nyhetsgestaltning, men även stats-sociologisk vetenskap. Studien utgår från en kvalitativ textanalys och diskursanalys, som studerar texterna utifrån sociokulturella mönster.

I enlighet med tidigare forskning konstaterar även denna uppsats att brott och straff är ett ämne som appellerar medierna och hantering av olika fall tar stor plats i den mediala publiceringen. Andra bärande resultat för studien som återfinns är att den ”vanliga” vardagen inte är lika intressant för tidningarna och artiklar som berör domstolarna ur ett mindre sensationellt syfte är få. Nyhetsgestaltningen av Sveriges Domstolar har en negativ inriktning och ställer

domstolarna i försvarsställning genomgående i artiklarna. Domstolarna är sällan en aktör i artiklarna och i de fall där de är en aktör har de till 99% en försvarsposition. De används i princip aldrig som expertkällor och andra experter i den juridiska sfären tilläts sätta referensramen för Sveriges Domstolar.

Nyckelord: kommunikation, medier, nyhetsartiklar, tidningar, nyhetsdiskurs, innehållsanalys, kritisk diskursanalys, konstruktion, Sveriges Domstolar, rättsväsende, socialkonstruktivistisk.

Tack

Jag vill börja med att tacka min handledare Håkan Sandström, som genom sin handledning bidragit med värdefulla synpunkter och god handledning. Vi har haft värdefulla samtal som jag fått stöd i att komma vidare i min uppsatshantering. Tack.

2. Inledning

Många börjar ofta dagen med konsumtion av någon form av nyhetsmedium. Morgontidningen till frukostkaffet, radion i bakgrunden, olika nyhetssidor i mobilen på bussen på väg till jobbet, exemplen kan göras många. Ofta är det dessa olika nyhetsinslag som senare även är grunden för vad vi vet om den omvärld som inte berör vår omedelbara närhet eller som kan tas del av i interaktion med andra människor och dessa historier blir således en avgörande roll i vad vi vet omvärlden (Nord och Strömbäck, 2004). För att få information om omgivningen och samhället i stort, där egna erfarenheter och relationer saknas är medierna därmed ofta den största bidragande faktorn för medborgarnas varseblivning av samhällets olika instanser. Det är, som forskarna Wadbring & Hedman (2011) poängterar ”en medborglig” plikt att hålla sig uppdaterad om omvärlden och där spelar nyhetstidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter dessutom en stor roll, då de i sin funktion som morgontidning också i mångt och mycket fyller ett symbolvärde. Vidare är denna ”*samhällsinformation*” som medierna förmedlar essentiell för att medborgaren ska få så goda förutsättningar som möjligt för att kunna delta i gemensamma processer och fatta demokratiska beslut i samhället (Nord och Strömbäck 2004, Strömbäck 2009). Det gäller även för den här uppsatsens forskningsämne, Sveriges Domstolar. I tider där diskussioner rörande rättssäkerhet, rättstrygghet och rättvisa är ett ständigt närvarande element, framförallt i den mediala debatten, faller det sig särskilt intressant att titta på hur Sveriges Domstolar gestaltas i två av de ledande svenska morgontidningarna, Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter. Artiklar som berör rättssäkerhet och rättstrygghet hör ofta till vardagen och är inte sällsynta inslag i nyhetsrapporteringen. Utifrån denna utgångspunkt är det även viktigt att poängtera att den medierade bilden som gestaltas alltid är en konstruerad bild av verkligheten. Rapporteringen följer vissa förutbestämda premisser där nyheter värderas, konstrueras och produceras för att passa in i de ramar och kontexter som mediet tillhandahåller, det innebär emellertid inte att uppsåten skulle vara av onda eller manipulerande karaktär (Nygren, 2008). Däremot innebär det att den mediala bilden måste ses ur den kontext som den är en del av. Vilket i sin tur innebär att texterna från början har inneboende ”förgivettagna” betydelser och etablerade värderingar och normer som finns i samhället som återskapas och reproduceras hela tiden (Berglez, 2010). Det gör det intressant att titta på vilka värderingar och förgivettagna reproduktioner som finns i berättelserna av Sveriges Domstolar. Framträder en rättvis, allmängiltig bild av Sveriges Domstolar eller är nyhetsartiklarna snarare enbart en tillspetsning av verkligheten för att passa in i den mediala formen? Går det att se någon skillnad i diskursen/diskurserna som framträder i nyhetsartiklarna? Med utgångspunkt i dessa inledande frågor och utgångspunkter kommer uppsatsens problembakgrund och syfte att presenteras nedan, följt av frågeställningarna som ligger till grund för studien. Därefter avslutas inledningskapitlet med de avgränsningar som uppsatsen tar och den disposition som uppsatsen följer att redovisas för.

2.1 Problembakgrund

Nyhetsrapportering kring domstolarna och dess verksamheter har varit och är fortsatt ett aktuellt ämne i medierna och artiklar rörande brott och påföljd har ofta en centralt framskjuten plats i rapporteringen. Brott, olyckor och straff är ämnen som alltid är av intresse och som ofta är ett dominerande tema i nyheterna (Polack, 2004). Det har ett högt läsvärde och är därför intressant att publicera. Rapporteringen om brott och straff är således något som berör och intresserar den enskilde medborgaren och mediekonsumenten, vilket i sin tur innebär att dennes syn på och bedömning av verksamheten i sin tur påverkas av medierna (Polack, 2004). Sveriges Domstolar har särskilt detta att förhålla sig till då det är en förhållandevis otillgänglig institution, där insynen i organisationen för utomstående är tämligen obefintlig. Detta då gemen medborgare ofta inte utnyttjar den lagstiftade offentlighetsprincipen och

närvarar vid förhandlingar och skapar sig en egen uppfattning om domstolarna och dess arbete, utan förlitar sig på att samhällets medier tar den rollen. Men medierna är långt ifrån den enda faktorn som påverkar medborgarens varseblivning om omvärlden och flera forskare har slagit fast att den i särklass största betydelsen för människors ställningstaganden är de egna personliga erfarenheterna, interaktionen och samtalen med andra människor och organisationer. När dessa faktorer saknas eller är begränsade spelar medierna en än större roll och intar den informationsbärande roll som medborgaren behöver för att skapa sig en uppfattning om situationen (Nord och Strömbäck, 2004). Det innebär att förtroendet för en organisation påverkas således av människors sociala bakgrund och erfarenheter, likaväl som av hur en institution sköter sitt arbete, eller hur bilden som massmedia förmedlar ser ut (Holmberg och Weibull, 2008). Vidare är medierna många gånger också myndigheternas enda kommunikationsväg till den breda allmänheten. Genom medierna kan allmänheten nås och de fyller i sin funktion som ”förmedlare” en avgörande roll för vad som når medborgaren och hur den förmedlade informationen ser ut.

I det sammanhanget är det även viktigt att komma ihåg att även medieföretagen är en del av det materiella samhället och har ekonomiska konsekvenser och ekonomiska vinster att tänka på, liksom alla andra företag i samhället. (Nygren, 2008). Sensationella och uppseendeväckande artiklar ”säljer” mer och drar mer uppmärksamhet än ”neutrala informationsartiklar”. Men värt att poängtera i detta sammanhang är att medierna inte kan skapa en omedelbar påverkan, liksom injektionsmodellen och ”tala om” för läsaren vad de skall tycka, utan varje medieproduktion har en inkodning/avkodningsprocess och medborgaren läser nyheterna efter egna förutsättningar och premisser.

Studien har därmed som ansats att undersöka hur de dagliga nyhetsmedierna rapporterar och gestaltar Sveriges Domstolar och dess verklighet, under året 2012. Därför kommer enbart artiklar som berör domstolarna eller dess verksamhet explicit att tas med i empirin.

2.2 Syfte och problemformulering

Uppsatsens utgångspunkt är, som inledningen och problembakgrunden argumenterat för, att gemen medborgare ofta inte har någon direktkontakt med Sveriges Domstolar utan medborgarens uppfattning och varseblivning av verksamheten formas till största del av hur rapporteringen ser ut i medierna. Därför är det intressant att undersöka hur Sveriges Domstolar skildras, vems perspektiv som är företrädande i nyhetsartiklarna och att därmed undersöka hur domstolen och dess personal positioneras/positionerar sig i de olika artiklarna.

Uppsatsens huvudsakliga syfte är således att, utifrån en kritisk diskursanalys med ett demokratiskt perspektiv, undersöka hur den medierade nyhetsdiskursen av Sveriges Domstolar konstrueras och reproduceras i nyhetsartiklarna i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter under 2012. Ger artiklarna en sammanhängande förståelse av Sveriges Domstolar? Är de övergripande mönster som återfinns i artiklarna i huvudsak positiva, negativa eller neutrala? Vem kommer till tals och vad skildras, respektive inte skildras i nyhetsartiklarna? Genom att undersöka vilket språkbruk och underliggande konventioner som journalisterna använder, ämnar uppsatsen söka svar på vilka ”uttalade” budskap som texterna innehåller och hur de ur ett samhällsperspektiv konstrueras? Samt vilken kontext som nyhetsdiskurserna är en del av och på vilket sätt läsaren adresseras och positioneras i texten. Med utgångspunkt i dessa arbetsfrågor ämnar uppsatsen få svar på om det finns några huvudsakliga teman eller mönster som går att urskilja i rapporteringen? Utifrån den bakgrunden har en tvådelad problemformulering konstruerats, där den första

delen förväntas besvaras av empiriska underlag i form av nyhetsartiklar och där den andra delen i frågeställningen har som syfte att med ett teoretiskt underlag bidra till en diskussion kring förtroende och i förlängningen legitimitet ur ett demokratiskt perspektiv:

- **Hur ser den konstruerade nyhetsdiskursen av Sveriges Domstolar ut i nyhetsartiklar från ledande morgonpress?**
 - är diskursen i huvudsak positiv, negativ eller neutral
 - vem är den huvudsakliga källan i artiklarna
 - hur positioneras källorna i texterna och vem får förtroendet att vara primary definers
 - hur använder sig Sveriges Domstolar av tidningarna och är själva ett **aktivt subjekt**
- **Vad innebär denna nyhetsrapportering för Sveriges Domstolar och hur legitimeras eller degraderas Sveriges Domstolar av denna nyhetsgestaltning och vilka konsekvenser kan resultatet få för vårt demokratiska samhälle?**

Framförallt motiveras studien av att det saknas mediala studier som enbart behandlar Sveriges domstolar som enskilt studieobjekt, fristående från resterande rättsväsende utifrån medievetenskapliga och sociologiska förhållningssätt. De studier som finns på området idag undersöker hela rättsväsendet, där domstolarna enbart är en del och inte huvudfokus, såsom exempelvis polisen. Det finns även forskning på företeelser, såsom förekomst av brott eller straff i medierna, ofta med fokus på effekter av den mediala gestaltningen, såsom rädsla för brott och ökad otrygghet. Dessa studier har inte ett medievetenskapligt fokus, utan ser på medierna ur ett sociologiskt perspektiv. Vidare har befintliga studier framförallt formen av enkät-undersökningar och andra kvantitativa analysmetoder. Studier där hela Sveriges Domstolar, separerad från resterande rättsväsende, utifrån ett medievetenskapligt fokus, saknas. Därmed kommer studien fylla en viktig kunskapslucka och med uppsatsens triangulering av olika forskningsansatser, kommer den även bidra till att bygga broar mellan forskningsansatserna medie- och kommunikationsvetenskap och stats-sociologisk vetenskap. Därmed kommer studien fylla en viktig kunskapslucka och med uppsatsens triangulering av olika forskningsansatser, kommer den även bidra till att bygga broar mellan forskningsansatserna medie- och kommunikationsvetenskap och sociologisk vetenskap.

2.3 Avgränsningar

Studiens avgränsningar kan härledas till valet av medium, där morgontidningarna Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter har konsulterats. Valet av tidningar grundas i morgontidningarnas räckvidd och att de når människor både i storstäderna, där de har största publiken, men även i övriga landet, då tidningen är rikstäckande. Morgontidningarna, som massmedium, har i Sverige en stark ställning i samhället och många tillägnar dess innehåll hög tillförsikt (Weibull, 2009). Ett faktum som dessutom är väsentligt sett till studiens legitimitetsperspektiv. Morgontidningarna har även stor makt över dagordningen och möjlighet att ge olika ämnen stor plats i nyhetsflödet (McCombs, 2006) och är därmed av stort intresse för denna typ av studie. Både lokaltidningar och kvällstidningar har medvetet valts bort då de ej når ut till en så mångfaldig publik, då lokaltidningen är lokal och oftast enbart berör närområdet, vilket i detta fall är ointressant samt att kvällstidningarna har en mer sensationsinriktad karaktär (Weibull, 2009) vilket inte heller stämmer in på uppsatsens nyhetskonsultation.

2.3.1 Urval

Ett brett urval av nyhetsartiklarna, som återfunnits i tidningens digitala arkiv, har använts för att möjliggöra att uppnå en så stor mångfald som möjligt i urvalet och inte på förhand riskera att styra urvalet och att någon väsentlig artikel faller bort. De avgränsningar som dock har gjorts i urvalet av artiklarna kan alltså härledas till tidsperioden 2012, samt val av sökord och den förfinade sökmetoden i artikelurvalet, som kommer att beskrivas i avsnittet om uppsatsens metod.

2.3.2 Tidpunkt

Tidsaspekten 2012 är vald på grund av dess nutida relevans, samt av bedömningen att domstolarna och dess företrädare förefaller ha funnit medierelationerna än viktiga under de senaste åren, då en mediegrupp sammansatts av domare. Vidare har året 2012 valts då Sveriges Domstolar implementerade en mediehandlingsplan och mediestrategi under 2010 och två år senare bör dessa ha implementerats i verksamheten och deras medvetenhet om medierna och personalens roll gentemot medierna torde vara hög.

Med start 2008 presenterades betänkandet *Ökat förtroende för domstolarna – strategier och förslag* (SOU 2008:106), som undersökte medborgarens förtroende och kommunikationen mellan domstolarna och medborgarna, med utgångspunkt i bemötandet gentemot medborgaren. Betänkandet inriktade sig bland annat på utformningen av domar och beslut, samt på domstolarnas kontakter med medierna. Det är den senare delen av betänkandet som är av intresse för uppsatsen. Med utgångspunkt i dessa strategier och förslag arbetade Domstolsverkets pressansvariga fram gemensamma medieplaner och strategier för samtliga domstolar, som implementerades under 2010. Föreställningen är att dessa vid denna tidpunkt borde vara en del av domstolarnas vardag och att en högre medvetenhet om medierna infunnit sig.

Därtill så lanserade Gunilla Jarlbro kort efter att mediestrategierna presenterats sin bok *Vad jurister behöver veta om Medier* (Jarlbro, 2010), där hon sammanställt handfasta råd till juristerna efter att hon gästföreläst vid domstolarnas interna vidareutbildning vid Domstolsakademin och såg ett behov av råd och vägledning. Utifrån dessa två punkter som bakgrund är uppsatsens hypotes att det borde finnas ett större intresse och god medvetenhet om mediernas betydelse, när nu strategierna antas ha implementerats i verksamheten. Dessa både punkter har aktualiserat tidpunkten och ligger, förutom dess nutida relevans, till grund för att tidpunkten valts. Avgränsningarna som har gjort förväntas skänka studien tillförlitlighet då de valda avgränsningarna bidrar till djupare analys och medför att reflektioner har kunnat göras och skänka studien dess relevans.

2.5 Disposition

Nästkommande i studien, efter inledningskapitlet, presenteras ett bakgrundskapitel där medierna och dess demokratiska funktion beskrivs övergripande. Därefter presenteras Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter kort, i samband med att de pressetiska publicitetsreglerna presenteras samt de journalistiska förutsättningarna. Även Sveriges Domstolar och dess verksamhetsområden presenteras kort och slutligen skildras beroendeställningen institutionerna emellan.

Tidigare forskning samt de teoretiska utgångspunkter som studien vilar på utvecklas i kapitel 3 där även analysens begreppsapparat presenteras. I kapitel 4 redogörs uppsatsens metod, följt av en redovisning av det material som samlats in i kapitel 5. Därefter följer ett kapitel med studiens resultat, som är systematiskt indelat i tematiska delar, där artiklarna presenteras i de tematiska mönster som har återfunnits. I det åttonde kapitlet redovisas studiens analys och övergripande slutsatser. Följt av det nionde och nästsista kapitlet där studiens slutsatser presenteras studiens och en djupare diskussion av studiens resultat och konsekvenser diskuteras, utifrån begrepp såsom förtroende, förtroendeskapande, legitimitet, profession och demokrati. Avslutningsvis presenterar det tionde och avslutande kapitlet förslag till vidare forskning.

3. Bakgrund

3.1 Sveriges Domstolar och dess konstitutionella roll

I ett väl fungerande samhälle behövs fungerande instanser, med en samhällsstruktur där människor tar ett gemensamt ansvar och där medborgarna förlitar sig på vedertagna konventioner och allmänna förväntningar som baseras på lag och förnuft och som vilar på förvisningen om att dessa gäller för alla, oavsett ställning i samhället och materiella tillgångar. Grunden i detta ligger att medborgaren förlitar sig på att rättsväsendets aktörer ser till att avvikelser från lag och ordning kommer att bli sanktionerade på ett såväl rättssäkert och rättvist som oberoende sätt. Således är det av yttersta vikt att medborgarna hyser ett stort förtroende för domstolarna och dess verksamhet och arbete. Denna samhällsstruktur är avgörande för såväl politisk legitimitet som för en fungerande demokrati (De swaan, 2010). Ryggraden och den institution som i slutändan ser till att straff utfärdas och brott blir sanktionerade är domstolen. Domstolarnas arbete vilar på kärnvärden som rättstrygghet och rättssäkerhet, som innebär att domstolarna ska avgöra mål och ärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt, vilket är ett måste för en opartisk och oberoende rättegång (De Swaan, 2010, www.domstol.se). Detta för att alla, oavsett bakgrund och förutsättningar skall stå lika inför lagen och dömas oberoende och opartiskt och utan godtycklighet.

Sveriges Domstolar är den gemensamma benämningen på landets allmänna domstolar, allmänna förvaltningsdomstolar och specialdomstolarna Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen, som avgör tvister inom olika specialområden, samt Domstolsverket, arrendenämnderna och rättshjälpsmyndigheten. Sveriges Domstolar lyder under Justitiedepartementet, som är den institution i regeringen som har det yttersta ansvaret för att lagstifta och politiskt möjliggöra för att förebygga brott och bekämpa brottslighet. Varje år författar regeringen det regleringsbrev som övergripande specificerar vilka regler och riktlinjer som Domstolsverket, domstolarna och nämnderna ska arbeta utifrån. Varken regering eller riksdag kan dock styra över hur domstolarna skall döma i enskilda fall, utan måste författa skrivelser i form av lag eller författning, som domstolarna, i sin roll av tillämpande organ, i nästa steg verkställer. I de allmänna domstolarna finner vi Tingsrätt, Hovrätt och Högsta domstolen, där brottmål och tvistemål handläggs. Det kan handla om tvist av arv, vårdnad eller köpeavtal, eller brottmål. Enbart allmänna domstolarna kan utdöma straff och har rättsskipning som utgångspunkt (Hydén, 2001, www.domstol.se). I de allmänna förvaltningsdomstolarna ingår Förvaltningsrätt, Kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen. Dessa domstolar har en mer serviceinriktad karaktär och handlägger mål som rör tvister mellan det allmänna och enskilda. De mål som kan tas upp kan handla om exempelvis återkallelser av körkort, skattemål, rätt till olika förmåner enligt socialförsäkringen etcetera och utgår ifrån lagen om Offentlig rätt (Hylén, 2001).

I uppsatsen kommer alla artiklar rörande Sveriges Domstolar som helhet, som institution, att tas i beaktning, men i största mån kommer troligtvis de Allmänna domstolarna vara överrepresenterade i materialet, då brott och straff är ett återkommande intresse för medierna.

3.2. Pressetiska regler och demokratiskt uppdrag

Mediernas starka ställning i samhället bekräftar det faktum att vi fortsatt är beroende av medierna för vår information om världen. Flera studier visar att medierna innehar en väldigt stor makt som rollen i egenskap av informationsbärare, men framförallt också ett ansvar att ge en rättvis och allmängiltig bild av omvärlden (Nord, Strömbäck 2004, Strömbäck 2009, Hadenius m.fl. 2008). I Sverige är detta så essentiellt att det i den svenska lagstiftningen finns lagstadgat att medborgare har fri åsiktsbildning och att medierna i sin demokratiska uppgift skall infria detta:

”Massmedierna fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter och kulturyttringar att komma till tals” (SOU 1995:37, sid 156).

I det demokratiska ansvaret ingår det således att människor fritt skall kunna ta ställning och då krävs det att journalistiken ger så allsidig och sanningsenlig bild av verkligheten som möjligt (Nord & Strömbäck, 2004). Rapporteringen har emellertid fortfarande även ett informationssyfte och journalisterna har i sitt demokratiska uppdrag att presentera en allsidig och sanningsenligt bild av olika fenomen i samhället. Denna starka funktion som opinionsbildare och informationsbärare kommer vi att komma tillbaka till i studiens teoretiska ramverk senare i uppsatsen.

4. Teori

4.1 Tidigare forskning

Forskningen rörande specifikt domstolarna och medierna, med medievetenskapligt och demokratiskt fokus utifrån nyhetsartiklar är sedan tidigare relativt få. Men det innebär inte att det inte bedrivits forskning på området. Både disciplinerna Kriminologi och Medie- och kommunikationsvetenskap har tittat på symbiosen på skilda håll och med olika problemställningar, ofta med analyser av relationen mellan medier och avvikande beteende och brottslighet (Pollack, 2001). Ofta har fokus varit att undersöka hur ”effekterna” av den mediala gestaltningen tett sig, framförallt med metoder som enkätundersökningar och intervjuer, för att undersöka hur respondenterna påverkats av gestaltningen. Trots att denna uppsats inte ämnar undersöka effekt och påverkan eller ens brott och straff så är dessa forskningsbidrag utgångspunkter i uppsatsen och tjänar som ”broövergång” och jämförelsematerial till studiens forskningsfråga, då det är bidrag som rör sig i närområdet till forskningsområdet och skall läsas och förstås i skenet av den kontexten.

Forskningsbidrag från Sverige där tidningsartiklar har varit analysmaterialet och som har analyserats utifrån medievetenskapliga teorier återfinns framförallt i studier där andra delar av rättsväsendets institutioner varit huvudfokus eller där mediernas gestaltning av specifika brottmål varit i fokus. När det kommer till det specifika arbetet i organisationen och hur det gestaltas så är det dock framförallt en annan del av det svenska rättsväsendet, Polisen, som har varit föremål för forskningen. Ett av dessa bidrag är rapporten *Hjältar, ”Blåljus och Säkerhet”* som Palm och Skogesson (2008) författat. De undersökte i rapporten hur polisen konstruerats i nyhetstexterna och konstaterar att rapporteringen av polisen i hög grad skildrar det dagliga, neutrala polisarbetet. Den negativa publiceringen som förekom handlade om misstag och felaktigheter som enskilda poliser utfört och rörde inte någon högre institutionsnivå. En av rapportens viktigaste slutsatser var att polisen i form av ”expert” ofta fick uttala sig utan ifrågasättande och därigenom också ofta vara den som styrde nyhetens utgång.

Några år senare undersökte Palm, tillsammans med Bjellert, hur de mediala bilderna av polisen och polisarbetet gestaltades i nyhetsmedierna, i studien *”En trygg polis i ett otryggt samhälle”* (2012). Studien var tu-delad i en kvantitativ del och en kvalitativ analysdel som undersökte hur polisens arbete gestaltades, rapporterades, beskrevs och värderades för att få fram underlag på hur polisverksamheten konstruerades i medietexterna. I den kvalitativa analysen av studien undersökte författarna hur polisen och polisens verksamhet gestaltades i nyhetstexterna från ett språkligt fokus och tittade på vad polisen säger och får lov till att säga om sig själva i nyhetstexterna, vilken roll de tar eller blir tilldelade i texterna utifrån tre extraordinära händelser, Bergabränderna i Kalmar, Backahändelserna i Göteborg samt Skotten i Malmö. Författarna har således försökt att få fram hur polisens ”verklighet” ser ut i nyhetstexterna (2012). Palm och Bjellert konstaterar, likt den tidigare studien Palm genomfört 2008, att polisen ofta är en så kallad expert och själva är den som definierar bilden och sätter referensramarna för artiklarna. Journalistiken blir då således, vad författarna beskriver som ”budbärarjournalistik” och verkligheten återberättas utan kritiskt reflektion och de poängterar att kritiska granskningar är i princip helt frånvarande (2012, s 9). De beskriver att fokus snarare är på det otrygga samhället, på risksamhället där stora och små risker och hot tar plats och att polisen gör vad de kan för att bringa ordning. Deras arbete och polisen som institution har hög trovärdighet, till skillnad mot exempelvis domstolarna. Denna kvalitativa analys i studien ligger nära det forskningsområdet som denna uppsats ämnar undersöka och fyller på så sätt en intressant funktion i den här uppsatsen. Det som är viktigt att särskilja

mellan de olika myndigheterna är dock att Polisen opererar betydligt mer i direktkontakt med medborgaren och att rapporteringen tenderar, som Palm och Skogesson fann belägg för i *Hjältar, Blåjus och Säkerhet* (2008) att till största del berör det dagliga arbetet. I Sveriges Domstolars fall är det inte möjligt att rapportera om det dagliga arbetet på samma sätt utan rapporteringen kommer troligen beröra andra områden, såsom brott och rättsskipning etc. Därför är det även viktigt att även ta med forskning som undersökt hur brott har gestaltats i medierna tidigare.

Brott som nyhetsfenomen

Nyheter om brott tar en stor medial plats i medierna och intresserar och drar många läsare, oavsett om det handlar om rapportering av ett fall eller om rapporteringen är av ett mer underhållsmässigt värde. Till det området har den svenska kriminaljournalistikforskaren Ester Pollack, bidragit med ett betydande tillskott där hon i sin avhandling *”Medier och brott”*, undersöker och beskriver representationen av brott i svenska nyhetsartiklar. Hon har tittat på hur samspelet mellan journalistik och brott har sett ut utifrån de artiklar som hon har analyserat. Pollacks studie kan ses som ett exempel på studier där fokus varit att undersöka hur brott har representerats i svenska medier i en svensk kontext (2004). Hennes syfte var att pröva och vidareutveckla tidigare studier och forskning med fokus på kriminologiska och medievetenskapliga teorier om hur sambandet mellan kriminalpolitik, medier och brott sett ut.

Utifrån den utgångspunkten spelar även forskning kring trygghet och trygghet in och där har forskaren Gabriella Sandstig och forskaren Anita Heber i sina alster, *”Otrygghetens landskap”* (Sandstig, 2010) och *”Var rädd om dig!”* (Heber, 2007), undersökt mediernas påverkan på läsarens bild av samhället som tryggt eller otryggt. Båda konstaterar emellertid att medierna inte självständigt kan påverka människors upplevelser och åsikter och därigenom skapa effekter, utan fungerar i samspel med tidigare erfarenheter och vilken bakgrund och preferenser som läsaren har. Såväl Pollack, Sandstig och Heber är slående överens om att i de fall där respondenterna uttryckt en rädsla sedan tidigare, har medierna en bekräftande funktion som ökar den befintliga rädslan och respondenterna upplever ofta att förekomsten av brott är större än vad den i verkligheten är (Jmf Pollack 2006, Sandstig, 2010). Heber (2007) argumenterar även för att om läsaren har en rädsla från början så ökar troligen rädslan i omfattning vid läsning av brott i medierna. Såväl Heber som Sandstig beskriver i sina publikationer att det inte gått att fastställa hur mycket medierna påverkar specifikt utfallet av specifikt rädslan för brott och att medieerfarenheten av särskilda hot och risker har en liten självständig effekt på otryggheten. Däremot belyser de snarare mediernas främsta egenskap som underbyggande funktion av redan etablerade åsikter och ställningstaganden (Heber 2007, Sandstig 2010).

Domstolarna och medierna

I en ansats för att försöka förstå hur medborgaren uppfattar samhället och demokratin har Ylva Norén Bretzer i sin avhandling *”Att förklara politiskt förtroende: Betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer”* (2005) undersökt medborgarnas uppfattning huruvida de lever i en rättsstat, där oberoende och rättvisa domar och beslut fattas eller om de anser att det förekommer någon form av diskriminering. Det generella förtroendet för demokratin har ett klart samband med tilliten till domstolarna och dess procedurer, det vill säga att medborgaren har rätt att få sin sak hörd och prövad men även överprövad och känner tillit till att rättsprocessen är lika för alla, är avgörande för att medborgare känner tillit till lag och ordning och följer de lagar som råder (2005, s 205-206). Dessa forskare har

framförallt använt sig av teorier som ej har medievetenskapliga perspektiv, men de är en del av den tidigare forskning som bedrivits runt rättsväsendet i medierna och tas därför upp i denna forskningsöversikt.

En annan svensk studie som har gjorts på området och som är närbesläktad med denna uppsats, men med andra teoretiska utgångspunkter är uppsatsen ”*Rättens rykte – En undersökning av mediernas påverkan på förtroendet för domstolarna*” (Raguž, 2015). Uppsatsen har utgått från en rättsociologisk metod utifrån hur förtroende definieras, vilken betydelse förtroendet har för Sveriges Domstolar och hur medierna och rättsväsendet spelar roll i den förtroende byggande processen (Raguž, 2015). Studien har utifrån en innehållsanalys av fyra kriminaljournalistiska program undersökt hur innehållet i programmen skildras och vilken inverkan innehållet kan tänkas ha på publiken. Studiens huvudsakliga resultat konstaterade att de undersökta kriminaljournalistiska programmen skildrade domstolarna på ett neutralt till negativt sätt men att positiva bilder nästan helt saknades (Raguž, 2015). Raguž jämförde sina resultat från innehållsanalysen gentemot Förtroendeutredningens betänkande SOU 2008:106 och konstaterar i studien att de värden som utredningen presenterar som avgörande för om förtroende upprätthålls och bevaras inte representeras i urvalet av skildringar i programmen (2015, s 2). Med utgångspunkt i den statliga betänkandeutredningen SOU:2008 diskuterar han att förtroendet för en institution grundas på egna erfarenheter eller av den bild som domstolarna själva, eller genom medierna förmedlar till medborgarna (2015). Han konstaterar i studien att förtroendet kan bero på bland annat vilken bild som förmedlas av domstolarnas arbete, som har att göra med vilken tillgänglighet, bemötande och uppträdande som domarna tillhandahåller, samt vilken bakgrundskunskap som läsarna har av domstolarnas verksamhet (Raguž, 2015, Citat: BRÅ 2013:11, s. 23). Medierna fungerar således som en viktig funktion som länk mellan domstolarna och allmänheten, då gemene man har liten eller ingen direktkontakt med domstolarna. Det innebär, konstaterar han, genom att hänvisa till Förtroendeutredningen (2008:106, s. 72-74) att domstolarna bör ta fram sätt att informera medborgarna om domstolens roll och funktion för att kunna förklara övergripande resonemang bakom domslut och därigenom tydliggöra de principer som ligger till grund för besluten, utan att för del delen tolka besluten, så att den informationen som når medborgaren är korrekt, lättillgänglig och förståelig för gemene man (Raguž, 2015). Det är särskilt viktigt poängterar han då det medieinnehåll som definieras, beskrivs och avgränsas ofta ligger till grund för hur allmänhetens bild av hur brott och rättskipning går till och ligger till stor del som grund för hur medborgarnas förtroende för domstolarna utvecklas (2015, s 28).

Internationella bidrag

Andra centrala, internationella bidrag på området är bland annat den brittiska studien, ”*Crime, justice and the media*” där Ian Marsh och Gaynor Melville (2009) undersöker hur mediernas skildring av rättegångar ser ut och vilken roll medierna tar i en rättsprocess i brittisk domstol. I studien kommer de fram till att den offentliga granskningen och debatten sker i medierna då offentligheten oftast inte sker direkt på plats, utan genom den mediala gestaltningen av målet (Marsh & Melville, 2009, s 14). I enlighet med annan forskning, presenterar de även i sin studie underlag för att våldsbrott och mål med potentiellt långa fängelsestraff är de fall som får störst medialt utrymme (Marsh & Melville, 2009, s 147). Det innebär, poängterar de, att bilden av brottslighet som presenteras i medierna tenderar att bli missvisande gentemot hur brottsförekomsten i realiteten faktiskt ser ut (Marsh & Melville, 2009, s 147). Deras forskningsresultat visar i likhet med de svenska forskningsbidragen att de domstolsprocesser som berör särskilt uppseendeväckande mål som mord eller andra våldsamma brott tog stor plats i medierna (2009, s.129). De presenterar även underlag för att det finns ett stort intresse för rättsväsendet i stort och hur arbetet bedrivs i

domstolarna (2009, s. 128). Det står dock i paritet till, konstaterar de, att det i samhället är förhållandevis låg kunskap om hur rättskipningen går till och att allmänheten till stor del är beroende av att medierna presenterar en korrekt gestaltning av händelseförloppet (2009, s 182 & 129). Vilket i sin tur innebär att den bild som medborgarna har av domstolarnas arbete, rättskipning, straffrättsystem etcetera är färgad av den bilden som presenteras (2009, s 130, s 181). De konstaterar därmed att den bild av domstolsprocessen som publiceras i medierna påverkar medborgarens bild av domstolarnas arbete och deras förväntningar av processen, vilket kan leda till att förväntningarna förändras i takt med att bilden förändras, vilket i slutändan kan påverka processens gång. Därför är det, menar de av största vikt att det är tillgänglig, korrekt och förståelig information som tillhandahålls av medierna och att domstolspersonalen måste vara förberedd för detta (2009, 185). Således är det, poängterar de, oerhört viktigt att domstolspersonalen har kunskap i hur journalistik fungerar och har kompetens och intresse för att bemöta och förklara den komplicerade domstolsprocessen på ett tillgänglig och lättförståeligt sätt (2009).

Ett annat internationellt bidrag är artikeln *The media and attitudes towards crime and the justice system: A qualitative approach* (Boda & Szabó, 2011), där författarna konstaterar att området brott, straff och medier länge har varit ett väl undersökt område. Framförallt med fokus på ”effekter”, där den yttersta effekten anses vara beteende (2011, s. 330). Författarna har med fokusgrupper försökt lägga till ytterligare en dimension till forskningen och undersöker hur en grupp unga människor i Ungern ser på rättsväsendet, vilka medievanor de har och hur de ser på den mediala gestaltningen. De använder sig av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och eftersträvar att upptäcka sociala konstruktioner och därigenom förstå hur människor förvärvar kunskap och få en bild av hur respondenterna uppfattar verkligheten. Med det socialkonstruktivistiska perspektivet betraktas inte medierna som en direkt och homogen påverkan, utan snarare som en förmedlare av skärvor av verkligheten som vi bygger vår egen verklighet efter. I likhet med flera andra forskare konstaterar de att gemene man ofta inte har någon direkt erfarenhet av brott och att nyhetstilläggnelsen ofta bidrar till en större rädsla för brott, men att medborgare, detta till trots, har en hög tillit till rättsväsendets institutioner. Dock påpekar de risken med att om medierna publicerar felaktiga uppgifter eller ger en förvrängd diskurs av rättsväsendet kan det klart ha en inverkan på allmänhetens tillit till rättsväsendet (2011, s 330). Slutsatsen som de drar i studien är dock att medierna enbart tycks ha en indirekt och begränsad inflytande på människors förtroende och de konstaterar att medierna omöjligen ensamma kan återskapa tilliten för institutionen (2011, s 339).

Mediegestaltning utifrån agendasetting-funktionen

Men att utrymmet som en fråga eller händelse får i medierna också påverkar hur individerna ser på budskapet, konstaterade medieforskarna McCombs & Shaw redan 1972 i rapporten ”*The agenda-setting function of mass media*”, där de undersökte vilka frågor som människor tenderade att hålla för viktiga i det stundande presidentvalet, då de fann ett samband i att ju större utrymme en fråga fick i tidningen, desto högre tenderade läsaren att värdera dess relevans (McCombs & Shaw, 1972). Det innebär att ett nyhetsinslag som återkommer gång på gång tenderar att få ett högre värderingsvärde och i högre grad spela in i vilken uppfattning som läsaren har av budskapets trovärdighet och relevans (McCombs, 2006). Senare har dagordningsteorin utvecklats till att även beröra frågor om varför mediernas dagordning ser ut som den gör, varför effekter till följd av dagordningen uppstår och vilka följderna kan bli på människors uppfattningar och beteenden (McCombs, 2006, s 14). Agendasetting, eller *dagordning*, som är det svenska begreppet, handlar således om att de ämnen som medierna rapporterar om i nyhetsmedierna också har bevisats

påverka vilka ämnen som läsarna anser är aktuella och viktiga ämnen att ha åsikter kring. Bidraget är således att rapporteringen kan styra vad läsaren anser viktigt och vad de bör ha åsikter om (McCombs, 2006). Det innebär att de frågor som tar stor plats i medierapporteringen ofta är frågor som allmänheten även värderar som viktiga frågor i den samhälleliga debatten (ibid). Rapporteringen spelar således in i hur en organisationens anseende kan byggas eller raseras.

Även Strömbäck & Kiosis tar i artikeln *A New Look at Agenda-Setting Effects – Comparing the Predictive Power of Overall Political News Consumption and Specific News Media Consumption Across Different Media Channels and Media Types* (2010) upp det faktum att det som inte skildras i mediernas rapportering inte heller kommer upp på människors agenda. De lyfter i artikeln begreppets nackdel med att ta uppmärksamheten för ämnet för givet och efterlyser mer uppmärksamhetsbaserad forskning på området.

Legitimitet

Ovan forskningsbidrag ligger därmed till grund för erfarenheten att domstolarnas legitimitet kan antingen byggas upp eller degraderas i nyhetsartiklarna. För domstolens legitimitet spelar mediernas gestaltning sedermera en väldigt stor roll. För att få en uppfattning om specifikt domstolarnas legitimitet har Marc Bühlmann & Ruth Kunz (2011) i artikeln *Confidence in the Judiciary: Comparing the Independence and Legitimacy of Judicial Systems* undersökt hur denna kan se ut och byggas upp i domstolens arbete. Speciellt för domstol och juridiskt arbete är att domstolens beslut grundas uteslutande på lagen och inte kan påverkas av varken politik eller samhälleliga vindar i samhället (2011, s 318).

Legitimitet kan delas in i två delar, dels institutionell legitimitet som grundar sig på medborgarens syn på att domstolen är trovärdig och dels substantiv legitimitet som handlar om att besluten som tas i domstolen är korrekta. Den auktoritära legitimiteten refererar till att besluten som vunnit laga kraft är överklagbara (2011, s 320). De konstaterar i artikeln att människor som har förtroende för institutioner också tenderar att anse att institutionen är legitima (ibid). I rollen som informationsbärare spelar därför tillit in, både för huruvida läsaren uppfattar budskapet trovärdigt eller inte, men även hur domstolen i sig sköter sitt arbete som senare gestaltas i medierna.

4. 2 Teoretiskt ramverk

Uppsatsen har ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, där medierna ses som symbolmiljöer som konstruerar bilder av världen utifrån vissa förutbestämda mönster. Utifrån dessa konstruktioner interagerar läsaren med varandra och med texterna och skapar sina föreställningar om verkligheten. Det innebär att medierna har konstruktionsmakt, medan publiken väljer vilket utbud och vilka medier de önskar konsultera och tolkar den presenterade nyhetsbilden utifrån sina tidigare erfarenheter och preferenser (McQual, 2005). För att förstå medier utifrån denna symbolmiljö kommer den, i medie- och kommunikationsvetenskapen, vedertagna definitionen av medierna som verktyg att preciseras nedan:

”Medier är materiella och tekniska system/infrastrukturer genom vilka meddelanden och symboler överförs, men också skapas, bevaras och återamvänds. Telegrafan, kameran, filmen, televisionen, radion, Internet, webbsidor/portaler är exempel på sådana system” (Gripsrud, s. 2012).

I den här uppsatsen är det de journalistiska texter som publicerats i de tryckta tidningarna, SvD och DN som åsyftas som medier. Dessa journalistiska texter har som utgångspunkt att förmedla så objektiva bilder av verkligheten som möjligt och bidra med såväl granskande information av samhället som med information av mer “neutral” karaktär (Nord och Strömbäck, 2004). Förutom denna informationsinriktade funktion har medierna även en inbyggd funktion att påminna oss om att vi är samhällsmedlemmar och en del av ett gemensamt samhälle. Därmed är ett av de viktigaste åtaganden som journalisterna innehar att ge medborgaren den information som medborgaren behöver för att fritt och självständigt kunna bilda sig egna åsikter och ta ställningstagande för eller emot i olika samhällsfrågor och därigenom möjliggöra för demokrati (Nord och Strömbäck, 2004). I studien *Medierna som fjärde statsmakt* (2003) benämner Strömbäck denna funktion som ett *”socialt kontrakt”* (2003, s 8) och belyser att medierna därmed bör verka för att vara ett forum för debatt, diskussion och dialog. Det är en central funktion, inte minst för domstolarna. Särskilt då, som jag tidigare har argumenterat för i uppsatsens inledning, medborgarens personliga tillgång till Sveriges Domstolar är begränsad och gemen medborgare till största mån får sin bild av domstolarna och dess arbete genom rapporteringen som syns i medierna.

4.2.1 Omedelbar och medelbar offentlighetsprincip

Medierna fungerar således som en slags ”ställföreträdande allmänhet”, då samhällets medborgare ofta inte är medvetna om rättigheten att närvara vid en pågående förhandling eller än mindre har tid eller möjlighet att närvara många gånger. Det medför att den omedelbara offentligheten sällan utnyttjas och istället är det genom den medelbara offentligheten genom medierna som medborgaren tar del av rättsskipningen i våra domstolar (Edelstam, 2001, s. 413). Rättigheten att närvara under en förhandling ingår i rättegångsoffentligheten, som enligt Edelstam kan sammanfattas till fyra olika funktioner: **kontrollfunktionen**, som innebär att rättegången genom öppenheten för allmänheten kan kontrolleras vara rättvis och legal, **rättsbildningsfunktionen**, där allmänheten kan ta lärdom och ta del av normbildning utifrån den offentliga rättsskipningen, **legitimitetsfunktionen** som handlar om att medborgaren genom en transparent rättsskipning med egna ögon kan se rättvisa skipas i rättegången, samt den fjärde funktionen

som Edelstam benämner som **demokratifunktionen** som handlar om att en öppen rättegång där medborgarna har full insyn i vad som händer i domstolen, såvida inte sekretess lyder, innebär att en fri, demokratisk debatt kan möjliggöras, vilket i sin tur leder till att rättsväsendet blir demokratiskt och att reformer kan lobbas för (Edelstam, 2001, s. 109). Men som även forskarna Ian Marsh och Gaynor Melville skriver om i sin studie av Storbritanniens rättsskipning och dess förhållande till medierna, som jag introducerade i det tidigare forskningsavsnittet, är inte längre rättssäkerheten beroende av offentlig närvaro vid förhandlingarna, utan den offentliga granskningen och den sakliga debatten förs stället i medierna tack vare den medelbara offentligheten (Marsh & Melville 2009, s, 142). Men ofta är det en snedfördelad rapportering som tar plats i medierna, där våldsbrott och brott mot enskilda får stort medialt utrymme (Marsh & Melville, 2009). De visar på att spektakulära brott med våldsamma inslag ofta får stor plats i medierna, vilket medför att den bild som presenteras i nyhetsflödet inte stämmer överens med den verkliga bilden. I en svensk kontext är dessa typer av brott relativt ovanliga (Heber, 2005). Trots det fokuserar mycket av den mediala bevakningen på fängelsestraff, trots att de vanligaste brotten i domstolarna oftast får andra typer av straff (Marsh & Melville, 2009).

4.2.2 Journalistikens premisser

För att få underlag till att förstå denna medialt konstruerade verklighet är det även viktigt att konsultera forskning som berör hur journalistiken är uppbyggd. Forskaren Gunnar Nygren konstaterar i boken *Nyhetsfabriken* (2008) att rapporteringen aldrig kan ge en direkt spegling av den verklighet som beskrivs utan påverkas av sociala och organisatoriska mönster, som alla styr hur gestaltningen skildras (Nygren, 2008, s 43). Dessa strukturer kan vara såväl en tillgång som en begränsning, men som ser till att det överhuvudtaget blir någon journalistik. Dessa normer och strukturer är en del av en osynlig kultur som journalisten använder sig av för att göra ett visst urval som medför ett visst sätt att bygga upp nyheten. Med ett annat urval och ett annat sätt att berätta blir nyheten en annan.

Berättelsen präglas alltid av mediets krav och den genre som nyheten ges inom (Nygren, 2008). Det innebär att det alltid är de sociala sammanhangen som styr nyheten, på redaktionen, i samhället eller i relationen till källorna (ibid, 2008). Det är vidare även viktigt att komma ihåg att medierna är en del av en ekonomisk marknad, med premisser som budget och intäkter att ta hänsyn till. Det gör att medierna, enligt journalistikforskaren Gunnar Nygren, kan förstås som en ”nyhetsfabrik” där de mediala texterna tillverkas som vilken annan ”vara” som helst i det marknadsbetonade samhället där företagen tillverkar sina produkter för att ”sälja” (2008). Det innebär att medierna i sig inte har något egenvärde utan måste uppnå sina ekonomiska mål. Marknads och annonsintäkter är centralt i den ekvationen och medierna ”säljer” läsarnas uppmärksamhet till andra företag i form av annonser och artiklar som drar mycket uppmärksamhet premieras framför andra. Det leder till att reportage som är av mer lättillgängligt material förekommer i allt större utsträckning och de ”granskande och informerande” texterna ofta minskar till förmån för nyheter som ”säljer” (Nygren, 2008).

Nyheter

Alla typer av nyheter följer dock en förutbestämd medielogik och har en viss form, som gör dem till just nyheter. Det viktigaste presenteras alltid först och texten skall i sin helhet ge svar på frågorna: vad, när, hur, vem och vilka. Allt kan inte bli nyheter. Händelsen måste väcka *intresse*, det måste vara någonting som berör flera och texten är ofta *tillspegsad*, för att på ett begränsat utrymme få med det mest väsentliga i texten. En artikel har ett begränsat utrymme

att förhålla sig till, vilket innebär att innehållet *förenklas* och ofta *polariseras*, så att det av utrymmesskäl enbart tas med ytterligheter i artikeln och ämnen berörs ofta enbart på ytan. Dessutom är nyheter ofta starkt stereotypiska, där läsaren från första början förväntas ha åsikter och förhållningssätt till nyheterna och där allting inte förklaras i texten, för det finns det inte plats för i den starkt reducerade nyhetstexten (Strömbäck 2000). Ytterligare gör tidspressen att mycket nyheter ska presenteras på kort tid, vilket innebär att nyheterna återanvänds hela tiden, i nya kontexter eller med ny information och sätts in i nya kontexter (Nygren, 2008). Vilket får konsekvensen att källkritiken stryker något på foten. Journalister kan inte längre göra lika omfattande eftersökningar och ”nöjer” sig med att budskapet är sannolikt. Tidspressen leder också till att journalisten inte alltid tar sig tid att kontakta flera olika källor för att få en balanserad bild, utan ”nöjer sig” med det de kan få (ibid, 2008). Medierna är beroende av sina källor för att få fram information och källorna, i det här fallet domstolarna, är beroende av medierna för att få ut information av verksamheten till medborgarna. Beroendet källorna och medierna emellan är därmed i en symbios (Nygren, 2008). Domstolarna är beroende av medierna för att förklara bakgrunden till komplicerade domslut och uppnå en öppenhet och transparens av domstolen och förklara domslut etcetera som är så viktigt för att medborgaren skall förstå och känna tillit till domstolen och dess procedurer (Norén Bretzer, 2005). Medierna i sin tur är beroende av domstolarna för värdefull information och dess funktion som elitkällor till nyhetsartiklarna. Då medierna väljer hur de skall citera sina källor och vilken plats dessa skall ta i texten, så har medierna en maktposition i förhållande till aktörer och medborgare (Nord & Strömbäck 2004). Medierna har således inte enbart makt över vilka frågor som lyfts fram utan även hur dessa frågor framställs.

Nyhetsdiskurs

Nyheter är således en särskild sorts *diskurs*. En diskurs kan ses som språkhandling eller social handling i form av text eller samtal i olika sociala, institutionella, politiska eller kulturella kontexter. Till exempel kan ett samtal se ut på ett sätt i hemmet, medan det kan se ut på ett helt annat med chefen på en arbetsplats. Dessa språkhandlingar är således en del av olika situationer, eller ”osynliga strukturer” i samhället (Berglez, 2010). Det finns vidare olika diskurser eller *språkamvändningar* i olika sammanhang, *nyhetsdiskursen* har en språkhantering, medan ett domstolsförhör eller domslut har ett helt annat. Varje enskild diskurs har särskilda regler, rutiner och konventioner som gäller för just denna, i den särskilda kontexten (Ekström, 2008). Diskursen är således allt som sägs, skrivs och görs inom ramen för den särskilda institutionen. Det centrala för en diskurs är således språket som är en social handling som möjliggör för relationer mellan människor och ”överbryggar” avstånd dem emellan (Berglez, 2010). Förutom att nyheterna ser ut på ett visst sätt, som beskrivits ovan, så är de en diskurs av anledningen att de produceras inom ramen för journalistiken, med de rutiner, normer och regler som denna innefattar. De är således en del av övergripande språk – och samhällsstrukturer, där de följer en kognitiv struktur i form av rubrik, ingress etcetera som är förutbestämd, där samhället påverkar nyhetsstrukturen så väl som nyhetsstrukturen påverkar samhället (Berglez, 2010). Mot den bakgrunden kan hela samhället ses som en diskurs, med dess sammanlagda strukturer, synliga som osynliga, värderingar och normer (Berglez, 2010, s 273).

4.2.3 Diskursteori

Inom diskursteorins ramar ryms bland annat tre olika inriktningar där Laclau och Mouffe’s diskursteori, kritisk diskursanalys och diskurspsykologi ryms. De har alla tre en socialkonstruktionistisk utgångspunkt (Winther Jørgensen

& Phillips, 2000, s 9). Aktuellt för den här uppsatsen är Diskursteorin. Teorin ger verktyg för att ha en kritisk inställning till självklar kunskap, där omvärlden uppfattas ur ett historiskt och kulturellt filter, där omvärlden ses som socialt och diskursivt konstruerad, där gemensamma ”sanningar” skapas tillsammans utifrån underliggande ”självklara” konventioner i nyhetstexterna (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Det är utifrån denna förståelse som diskursteorin kommer att användas vid analyserna av artiklarna.

4.2.4 Agendasetting- och mediegestaltningsteorin

McCombs & Shaw konstaterade, i forskningsbidraget *The agenda-setting function of mass media*, som kort berördes i kapitlet om tidigare forskning, att det utrymme som en fråga eller händelse får i medierna också påverkar vad människor har en åsikt om. Det vill säga, beroende på vad nyhetsrapporteringen tar upp respektive *inte* tar upp, samt vilken plats budskapet tar i rapporteringen och på vilket sätt som budskapet framställs påverkar hur läsaren ser på budskapet och talar om rapporteringen. Således blir den mediala agendan grunden till vad läsaren tycker någonting om och där hen tar agendan, eller dagordningen som är det svenska begreppet, till sin egen (McCombs, Shaw, 1972). De ämnen som medierna rapporterar kring har således betydelse för vilka ämnen som människor tenderar värdera som viktiga. Mediernas rapportering styr således vilket ämne som ses som viktigt, det vill säga om *vad* människor ska tänka eller inte tänka kring (McCombs, 2006). Dagordningsteorin har sedan dess konsulterats på många olika sätt i forskningen och en vidareutveckling av teorin är **Dagordningsteorins andra nivå** som fokuserar på *hur* rapporteringen ser ut och hur människors uppfattning om dessa påverkas (Strömbäck, 2009).

Den andra nivån i dagordningsteorin handlar om att medierna kan utöva makt över hur människor uppfattar olika frågor, personer eller situationer, beroende på hur de blir belysta. Denna andra nivå kallas för *Framing*, eller *Mediegestaltning* som den svenska benämningen är (Strömbäck, 2009). Mediegestaltning handlar om att vissa utvalda sociala konstruktioner av medieinnehållet väljs ut och fokuseras kring, medan andra delar inte alls belyses (Falkheimer, 2012, s 163). Vilket urval som väljs sker under hela processen, hos källan, i sammanhanget, hos journalisten, i meddelandet eller hos mediekonsumenten (ibid, s, 163). Med andra ord ”ramas” eller gestaltas en fråga in och tilldelas en specifik innebörd. Med andra ord handlar mediegestaltning om hur budskapet gestaltas, reproduceras och sprids för att belysa verkligheten på ett visst sätt (Strömbäck, 2009). Mediegestaltningsteorin bygger på teorin att en utvald del av omvärlden gestaltas och aldrig kan förstås som en spegelbild av omvärlden, utan att vissa specifika delar är utvalda, medvetet eller omedvetet, för att rama in verkligheten på ett visst sätt för att frammana en viss medierad diskurs. Den bygger även på perspektivet att medierade gestaltning som görs aldrig är en spegelbild av verkligheten, utan är nyhetsmakarnas bilder av verkligheten. Desto starkare beroendeförhållandet är desto mottagligare för påverkan är medborgaren (Strömbäck, 2009).

4.3 Begreppsapparat

Löpande i uppsatsen så kommer jag att använda mig av specifika begrepp och för att underlätta förståelsen och ge en bakgrund till begreppen så presenteras de översiktligt nedan i respektive avsnitt.

4.3.1 Demokrati

I ett väl fungerande samhälle, är det således viktigt att det finns en välsmydd rättsapparat, som på ett omfattande och opartiskt vis ser till att rättvisa skipas och att lagar och förordningar följs. Denna demokratiskt styrda stat måste ses som det bästa alternativet av alla andra lösningar (Norén Bretzer, 2005). Detta *samhällskontrakt* medborgare emellan har varit av intresse för flertalet forskare inom statsvetenskapen sedan lång tid tillbaka. En av de mest framstående filosoferna på området är John Locke, som likt sina föregångare anser att den enda anledning till att människor ingår samhällskontrakt är den egna vinsten av det. Det vill säga, vinsten av att ingå i ett samhälle där de kan leva, lugnt säkert och fredligt med varandra. För att uppnå detta menar Locke att ett samhälle där medborgarna går samman och fattar viktiga beslut i majoritet är att föredra (Locke, 1998). Samhället måste därför verka för att förhindra att orättvisa uppstår och skydda människorna från att oförrätt uppstår. Enbart i ett samhälle där tilliten är stark är det möjligt att skapa effektiva samarbetslösningar (Locke, 1998). Således, för att ett demokratiskt samhälle ska kunna fungera på ett optimalt sätt måste det finnas tillit i samhället, såväl till enskilda individer som till olika institutioner. Ett rättsväsende som åtnjuter legitimitet måste därför ses som avgörande för stabiliteten i ett demokratiskt samhälle (Buhlmann & Kunz, 2011). Vi kan till och med säga att en demokrati inte kan existera utan en fungerande rättsapparat. Rättsystemet fungerar som en ideologisk funktion, som talar om för oss hur vi ska agera i olika situationer, genom de yttre lagstiftade riktlinjer som finns. Den väsentliga skillnaden mellan samhällets övriga regler och rättsreglerna är emellertid att det i förväg finns en lagstadgad sanktion som verkställs av en domstol. Tillämpningen av rättsreglerna påverkas dock av samhället i stort och politiken i synnerhet och kan aldrig förstås som en enskild regelbok eller avskild från dess kontext (Hylén, 2001). Att domstolarna inte dömer godtyckligt utan enligt de lagar och regler som står till buds är således en självklar ingrediens i ett demokratiskt samhälle och en fundamental del i förtroendeskapandet. För att skapa detta förtroende är det således mycket viktigt att samhällets medborgare har kunskap om hur rättssystemet fungerar, där medierna är en primär kunskapskälla (Sarnecki, 2009 s, 72). Eller, för att använda Bondessons definition ”allmänt rättsmedvetande” som innefattar att medborgarens generella kunskap, uppfattning och attityd gentemot rättssystemet (Bondeson, 1979, sid. 128).

4.3.2 Tillit och förtroende

Forskaren Rolf Hedquist (2002) belyser att trovärdighet, förtroende och tillit är begrepp som alla står i nära relation till varandra. Den gemensamma nämnaren är mottagaren och dennes uppfattning om det finns skäl till att uppfatta sändaren som förtroendeingivande och kan känna tillit för honom. Om en individ känner tillit till ett budskap, innebär det med andra ord att individen uppfattar det som troligt att det som sägs faktiskt är sanningsenligt. Han betonar även vikten av historiskt erfarenhet och lyfter fram att trovärdighet är en viktig förutsättning för en lyckad kommunikation samtidigt som det är en följd av en lyckad kommunikation (Hedquist, 2002). Norén Brentzer (2005) konstaterar i stöd av statsvetaren Tylers vetenskapliga ansats, att medborgares förtroende för rättsstaten grundas i rättvisa procedurer och lika behandling, vilket innebär att om institutionen uppfattas som rättvis i sina processer ses

den också som legitim. Det är således särskilt viktigt i domstolssammanhang, där människor ibland får ta del av ofördelaktiga beslut.

Begreppet förtroende är i den internationella forskningen ofta förstådd utifrån politiska termer och allmänt hållna definitioner om institutioner (Buhlmann & Kunz, 2011). Dock kan politiskt förtroende, enligt forskaren Norén Bretzers definition även avse såväl förtroende för demokratin, förtroende för demokratins institutioner och förtroende för politikerna (Norén Bretzer, 2005). I den definitionen innefattas då även rättsväsendet och därmed Sveriges Domstolar.

4.3.4 Legitimitet

Förtroende kan uppstå tack vare egenskaper hos såväl subjekten som de förmedlande kanalerna och objekten (Weibull, Hadenius 2006). Det innebär att förtroendet kan påverkas av människors ideologi och sociala erfarenhet, av hur domstolarna upplevs sköta sitt arbete, men också av vilken bild som förmedlas i medierna. Detta kan också beskrivas som ett symbiotiskt beroende, då de som hyser ett högt förtroende för samhällets institutioner ofta också ser dem som legitima (Buhlmann, Kunz, 2011).

Även författarna Buhlmann & Kunz argumenterar i samma linje, då de framhåller att rättsligt oberoende, opartiskhet och självständighet är centrala ingredienser för ett *rättsligt förtroende*. För Sveriges Domstolar är förtroendet därmed avhängt att medborgarna anser att domstolen är rättvis och att det råder oberoende och effektivitet i lagutförandet, för att åtnjuta den avgörande legitimiteten (Rothstein, Stolle, 2008). Domstolar tar inte fram vinnare eller förlorare, utan medborgare måste ha förtroende för rättsutövandet även om de tillhör de ekonomiska eller politiska förlorarna (Buhlmann, Kunz, 2011). Avgörande för oberoende beslutande är slutligen också processen hur domarna tillsätts. Det är elementärt att tillsättningen sker på grundval av professionella kvalifikationer och inte beroende på partipolitiska preferenser som varit en del av den mediala diskussionen kring tillsättningen av bland annat ”lekmannadomare”, nämndemän i den svenska debatten. Medborgaren måste således ha kunskap om hur det svenska rättsväsendet fungerar för att kunna känna tillit till det och som uppsatsen tidigare har belyst så är medierna den primära källan till den kunskapen (jmf Pollack, Sarnecki mfl).

Även kontexten har självfallet också en stor betydelse, i ett skede av turbulens kan ett negativt rapportering ha en större inverkan i negativ riktning än om rapporteringen skett i ett normalt skede. Om det råder förskjutna värderingar i samhället och händelser belyses på ett särskilt sätt anses betydelsen av rapporteringen bli mer framträdande (Holmberg och Weibull, 2005, Bretzer, 2010).

5 Metod

För att undersöka texter finns det flertalet olika metoder och perspektiv att utgå ifrån, där var och en fungerar olika beroende på syfte och mål. Innehållsanalyser kan vara såväl kvalitativa som kvantitativa och innehar en rad olika perspektiv. Den här uppsatsen kommer att konsultera textanalytisk metod, där texterna undersöks ur både en global och lokal nivå samt ett kritiskt diskursanalytiskt perspektiv och där texten kommer att analyseras utifrån ett makro – respektive mikro-perspektiv, för att få underlag till att dyka ner i textens samhälleliga grunddelar.

Med hjälp av diskursanalysen kan en diskurs förstås som ett bestämt sätt att tala om och förstå en utvald skärva av omvärlden på (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s 7). Genom att ställa frågor som: varför ser texten ut som den gör, kunde den sett ut på något annat sätt, ger metoden verktyg för att lyfta upp och upptäcka omedvetna, sociokulturella processer, därigenom undersöka hur mediegestaltningen av Sveriges Domstolar ser ut ur ett sociokulturellt perspektiv. Genom att undersöka förekomsten av implicita eller dolda meningar, opinioner och värderingar går det att få underlag till att undersöka hur rapporteringen av och kring Sveriges Domstolar ser ut och om den i huvudsak är positiv eller negativ. Som Berglez (2010, s. 274) poängterar har rapporteringen ofta förgivettagna betydelser och ”neutrala” sanningar i den sociokulturellt etablerade diskursen och denna studie ämnar undersöka hur dessa ”sanningar” om Sveriges Domstolar ser ut. Diskursanalysen kan användas för att titta på hur texter samspelar, förhandlar eller motverkar samhällets övergripande samhällsidéer eller ideologier och ger verktyg för att undersöka hur textens mer eller mindre dolda agendor, värderingar och intressen ter sig (Berglez 2010). Analysen ger därför möjligheter att få svar på frågor som varför texten ser ut som den gör, vems perspektiv som företräds och om innehållet företräder något särskilt intresse eller agenda.

Den textanalytiska innehållsmetoden lämpar sig för att undersöka hur textens form, global och lokal koherens kan urskiljas genom att ställa frågor som: vad är detta för slags text, vad handlar texten om, vilka funktioner kan man dela upp texten i, går det att urskilja några huvudsakliga teman eller mönster i rapporteringen, samt i vilken ordning presenteras dem och hur hänger de ihop? Vidare, hur ser textens propositioner ut, vad påstår texten om sina teman? Hur speglar ord, fraser och grammatiska konstruktioner textens perspektiv? Hur markeras sändarens närvaro i texten och hur markerar sändaren sin inställning till det som texten beskriver? (Ledin & Moberg, 2010 s, 160-162). Gemensamt ämnar frågorna ge svar på vilka funktioner och syften som textens olika delar har, hur texten inleds, hur ett problem målas upp och hur alternativa lösningar presenteras, eller om texten kan uppfattas som att den instruerar eller ger råd och instruktioner.

Den textanalytiska modellen bidrar med mer praktiska arbetsfrågor och tillvägagångssätt där diskursanalysen ger mer teoretiska verktyg. Textanalysen ger analysredskap för att undersöka hur texten är konstruerad och få svar på vilka semantiska val som är gjorda, genom att på en lokal nivå undersöka vilka ord, former och konstruktioner som skribenten valt (Ledin & Moberg i Ekström & Larsson, 2012). Ur ett semiotiskt perspektiv. För att lyckas med detta kommer övergripande frågor som berör textens innehåll att ställas till texten, vilka teman och propositioner förekommer i texten, vem är avsändaren och vem riktar sig texten till? Vad är textens syfte och hur tilltalas läsaren, hur bjuder texten in läsaren respektive utestänger den?

Vidare kommer frågor som: vad händer i texten, vad handlar texten om och vad påstår den, att ställas till texterna. Denna typ av frågor kan även ställas utifrån diskursteorin och de två analyserna kommer därav till stor del även att överlappa varandra och användas parallellt. Analyserna ämnar ge svar på vilken relation som texten försöker bygga till sin läsare genom att undersöka vilka språkhandlingar som görs i texten. Genom att titta på valet av tilltal, omtal och referenser, samt hur texterna är uppbyggda, om de domineras av påståenden, frågor eller uppmaningar? Andra typer av språkhandlingar kan enligt Ledin & Moberg (2010) handla om vilka attityder som förekommer i texten, dvs berömmar, varnar eller ber texten om något, eller uttrycks särskilda värderingar eller omdömen i texten?

Därigenom går det enligt forskarna att urskilja hur texten tilltalar läsaren, sig själv och andra genom att studera hur pronomen används i texten. Beroende på hur du, ni, vi och jag används i texten bjuder texten in vissa och utestänger automatiskt andra (Ledin & Moberg, 2010, s 162). Vidare, rekommenderar författarna att undersöka textens intertextualitet genom frågor som: vilka röster "hörs" i texten, hur uttalar sig källor explicit och implicit, det vill säga används särskilda ordval, facktermer eller referenser som bjuder in eller utestänger läsaren? Vilken roll tar journalisten själv i texten, använder texten en smal kod, så att enbart en begränsad grupp med förkunskap om den speciella begreppshandlingen förstår?

Genom att titta på texterna ur en makro- och mikro-strukturell nivå, rekommenderar Berglez att ett analyschema bör tas fram. Där relationen mellan en artikels huvud-tema och del-tema undersöks och ser på bland annat hur rubrik och ingress gestaltas, vilken schematisk struktur artiklarna är uppbyggda kring, det vill säga hur rubrik och ingress, historisk bakgrund, citering av källor och aktörer etcetera ter sig i de olika artiklarna (2010, s. 275). Det kan göras genom att använda flera olika strukturella nivåer:

Mikro-strukturellt: Från global till lokal koherens. Här tar koherens en central plats, där relationen mellan textens huvudsakliga mening och de mindre logiskt, sammanhängande textpartierna, som innefattar argumentering, påståenden och beskrivningar. Analysen går således ut på att titta på hur den globala koherensen är uppbyggd genom textens olika delar (ibid, s, 275):

- Vilka semantiska val har gjorts, rent syntaktiskt genom hur meningarna är uppbyggda?
- men även lexikalt genom vilka ordval som gjorts, för att se vilka sociokulturella och ideologiska element som ryms i meningarna (ibid, s 276-277)?

En god början är att titta på **rapporteringens huvudsakliga innehåll**, vad artikeln handlar om och vilken funktion eventuella faktarutor eller bilder har för artikeln. För att sedan gå vidare till **Nyhetstextens tematiska struktur (makro)**, för att ur ett analytiskt perspektiv titta på:

- hur är ämnena, eller händelserna i texten organiserade?
- Vilken tematisk hierarki följer de?

När den tematiska strukturen är undersökt kan nästa steg i makro-perspektivet undersökas, **nyhetstextens schematiska struktur**, där första steget är att titta på:

- Vad förmedlas i huvudtemat, i rubrik och ingress?
- Vilka aktörer tar plats i artikeln och vad representerar de?
- Vilken historisk bakgrund tillhandahålls och vilka aktörer tar plats? Hur de tillåts handla/kommentera?
- Vilka resonemang kring konsekvenser/orsak/verkan förekommer? Från såväl aktörer som journalisten?
- Vem/vad riktas aktörernas kommentarer till/mot?
- Vem tillåts sammanfatta och dra de huvudsakliga slutsatserna kring den aktuella händelsen, i artikeln? (Berglez, 2010, s. 277-278).

Utifrån dessa makro-analytiska resultat kommer texten därefter att analyseras på mikronivå. Här kommer jag att ta hjälp av den **mikro-orienterade analysen av nyhetstexten**, som Berglez (2010, s. 278) rekommenderar och fokusera på hur texten ser ut genom att ställa frågor som till texterna:

- Hur ser textens globala och lokala koherens ut och hur involveras läsarens förståelse om ämnet?
- Vilka luckor finns i texten som läsaren förväntas kunna fylla i?
- Finns det onödigt information som texten inte behöver för att bli förstådd? Hur ser den ut?
- Vilka ordval hos aktören/journalisten förekommer?

Dessa makro- och mikro- analytiska bidrag ska förstås gentemot den sociokulturella kontext som de är en del av. Texterna kommer därför att, som Berglez, rekommenderar, gås igenom och undersöka hur nyhetsdiskursen är en del av kontexten, hur den förhandlar, eller motverkar den processerna som den är en del av att reproducera (2010, s. 279). Metodanvändningen i uppsatsen är således att utifrån ovan givna ramar studera texterna.

5.1 Metoddiskussion

Eventuellt skulle även ett annat tillvägagångssätt kunnat användas, såsom andra textanalytiska verktyg eller kvantitativa tillvägagångssätt, men då skulle studien ha fått ett helt annat resultat och de analytiska slutsatser som har gjorts i diskussionsanalysen hade inte varit möjliga. Varje metod har sina för och nackdelar, så också diskursanalysen. Diskursanalysen har en tydlig maktorienterad grund och i sin natur som ideologikritisk kan det medföra risken att studien blir framtung och väldigt teoretisk. För att motverka den risken har jag i mitt angripssätt också en medvetenhet om att använda även den rent texttolkande delen i textanalytisk modell för att jämföra och få ett mer djuplodande resultat att jämföra med den diskursanalytiska.

I diskursteorins ideologi, eller i den ofrånkomliga *objektivitet* som är ett begrepp som Laclau använder sig av för att beskriva den ”till synes” objektiva verkligheten, ingår såklart även jag. Jag är medveten om att jag har mina egna referenser och premisser som jag skapar mina bilder och uppfattningar utifrån och är medveten om den inbyggda svårigheten i tillvägagångssättet att dels försöka ”stå utanför” den verklighet jag undersöker men samtidigt dra vinning av mina förkunskaper och erfarenhet av densamma som jag har av att obönhörligen vara en del av det strukturerade samhället som jag undersöker.

6 Material

Studiens empiri och det material som resultatet är grundat på är hämtat från morgontidningarna SvD och DN, från januari till december under året 2012. Det totala antalet artiklar i empirin är 40 stycken artiklar. Dessa har delats upp i två övergripande teman, **Rättssäkerhet**, där artiklar som berör framförallt lag och rättstillämpning ingår, samt temat **Rättstrygghet**, där artiklar som berör institution och nämndemän ingår. I det första övergripande temat ingår 7 stycken av artiklarna och resterande 33 artiklar ingår i temat Rättstrygghet.

Dessa två teman har valts ut efter att en första utrensning genomfördes. I detta första urval användes förutom tidsavgränsningen, 2012, sökorden "domstolar" och "Sverige" för att få ett så opåverkat urval som möjligt och möjliggöra för att anta ett öppet förhållningssätt, där inga värdefulla bidrag uteslöts. De artiklar som inte var representativa, i den meningen att de ej behandlade domstolarna explicit, eller där det snarare var brott och straff än Sveriges Domstolar som gestaltades eliminerades från materialet.

För att möjliggöra ett helhetsperspektiv på de 40 artiklarna har artiklarna inom varje tema analyserats som en helhet utifrån ett slags nyhetskluster av de artiklar som rymdes inom respektive tema. Dessa artiklar har analyserats utifrån ovan analyschema, där textens teman har studerats utifrån makro och mikronivå sett till respektive sociokulturella kontexter. Vidare har även bilderna, i de fall där dessa har funnits, analyserats i anslutning till artiklarna med en tillhörande diskussion kring vad dessa tillför artikeln.

De domstolstyper som förekommer i materialet är de allmänna domstolarna, med tyngd på tingsrätt och hovrätt, men även Högsta Domstolen förekommer i artiklarna.

7. Resultat

Empirin nedan är uppdelad på sina två respektive huvudteman Rättssäkerhet och Rättstrygghet. Det största huvudtemat är Rättstrygghet där majoriteten av materialet återfinns. I detta huvudtema är tre delteman kategoriserade och analyserade utefter för att skapa en översiktlig empiri.

Rättssäkerhet

I temat *Rättssäkerhet* återfinns totalt sju artiklar som behandlar domstolarna i sin rättsdömande utövning och följderna av denna, där TT har producerat tre av dessa artiklar. Nedan syns två olika artiklar som båda ursprungligen bygger på samma nyhetsnotis från TT, med samma bakgrundsinformation, men där de två artiklarna har helt skilda vinklingar.

<hr/> <h3>Friande våldtäktsdomar ökar</h3> <p>Andelen friande våldtäktsdomar har ökat kraftigt. Forskare tror att det beror på Högsta domstolens nya skärpta praxis.</p> <p>(SvD)</p>	<p>Sverige</p> <h3>Friande våldtäktsdomar ökar kraftigt</h3> <p><small>PUBLICERAD 2012-03-25</small></p> <p>Andelen friande våldtäktsdomar har ökat kraftigt. Forskare tror att det beror på Högsta domstolens nya skärpta praxis.</p> <p>(DN)</p>
---	--

Bakgrunden till båda artiklarna i SvD och DN är ett examensarbete i juridik som kommit fram till att antalet friande domar i tingsrätterna ökat från 22 procent 2006 till 33 procent 2010, som TT har gjort en artikel på. Nyhetens huvudsakliga innehåll är att få våldtäkter lagförs och de som gör det till stor del frias. DN har redan i rubriken valt att lyfta upp det mer kraftfulla uttrycket ”ökar **kraftigt**”, till skillnad mot SvD som enbart använder sig av ordet **ökar**, utan det emfatiska adjektivet. Det semantiska ordvalet ger artiklarna två olika ingångar. Även i hur historien är uppbyggd efter rubrik och ingress skiljer sig artiklarna åt markant. DN har valt att låta ett brottsoffer ta plats högt upp i artikeln med följande citat och efterföljande kontextbeskrivning:

”Jag är inte ett dugg förvånad”, säger Farah, som blev våldtagen av sin ex-man (DN, hämtad 2016-08-01).

Genom att låta ett brottsoffer ta plats högt upp i artikel hierarkin blir tilltalet i artikeln av mer personlig och stereotypiskt drag. Först efter brottsoffrets citat följer artikelns huvudtema att friande domar ökar kraftigt. Förklaringen som ges i artikeln är, enligt uppsatsens författare och hennes examinator jur.dr. Katrin Lainpelto, fyra friande prejudicerande domar som dömdes 2005, 2009 och 2010 i Högsta domstolen, som (enligt jur.dr. Katrin) ska kräva ett generellt krav på stödbevisning för fällande dom och därmed inskränka domstolarnas bevistolkning. Jur.dr. Katrin Lainpelto är huvudaktör i texten och det är hennes uttalande som nyhetsartikeln bygger på, hon ställer sig bland annat kritiskt till HDs domar:

”Jag ifrågasätter att HD verkligen har mandat att gå ut och inskränka den fria bevisprövningen. Domarna kan uppfatta det som att de inte längre får göra en egen bedömning av bevisningen utifrån sin egen övertygelse”,
säger Lainpelto.

Med språkhandlingar i form av ord som *ifrågasätter, har mandat*, ger journalisten texten en underliggande ton av ifrågasättande mot Högsta domstolen. Detta citat ingår i TTs ursprungliga artikel och återfinns även i SvD. Detta sekundära tema, att Högsta Domstolen kritiseras för att med fyra prejudicerande mål inskränkt de lägre instansernas möjlighet till egen bevisvärdering, ingår således i båda artiklarna. För att ge ytterligare tyngd åt detta sekundära tema i artikeln väljer journalisten i DN att lyfta ur fakta ur uppsatsen och använder meningar som:

Risken för en våldtäktsman att bli fälld i domstol är redan minimal (...)

Användningen av ordet **redan** ger meningen en innebörd av att HDs friande domar ytterligare har försvårat för att en fällande dom. Försättningen på stycket lyder:

(...) År 2010 anmäldes 4.134 våldtäkter till polis. Bara 313 fall gick till lagföring och dom och av dessa friades alltså 33 procent (DN, hämtad 2016-08-01).

Fortsatt väljer DN i vinklingen av nyheten att även låta Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund kommentera oron för vad fler friande domar kan leda till: *"När man ser den här typen av resultat så är vi oroliga för att kvinnor inte ska tycka att det är värt att anmäla övergrepp"* säger förbundsordförande Carina Ohlsson. Först längst ner i texten tillåts Justitierådet Göran Lambertz, som dömt i målet i HD att kommentera, dock i en försvarande position:

"Vad vi har sagt är att man måste ställa höga krav på bevisningen i mål om våldtäkt. Men den fria bevisningsprövningen finns kvar" (DN).

Innan dess har två andra aktörer fått en högre plats i texten, som företrädare av "den andra sidan", ett brottsoffer och en expert: Sveriges kvinno- och tjejjourers förbundsordförande Carina Ohlsson. Nedanför Lambertz's citat finns även en faktaruta där uppsatsens slutsatser presenteras, varifrån som journalisten valde att lyfta upp statistiken av ökande frikännanden ifrån.

SvD har i sin ingång av artikeln istället valt att helt använda sig av TTs ursprungliga artikel och enbart låta jur.dr. Katrin Lainpelto och Justitierådet Göran Lambertz ta plats i artikeln. Lambertz's svar på huvudaktörens kritik får då, i sin roll som domstolens "talesperson" en betydligt större inverkan i artikeln. Språket är kort och enkelt. Dock förklaras inte de olika begreppen i vare sig SvD eller DN och begrepp som prejudicerande, generellt krav på stödbevisning och förkortningen på examinatorns titel. Journalisten lämnar stora hål i artikeln där läsaren själv förväntas kunna fylla i luckorna. Läsaren förväntas således vara insatt i den sociokulturella kontexten som artikel är en del av.

Nästa artikel i temat är artikeln ***"Juridisk expert: Kastar en skugga över domarkåren"*** (<http://www.svd.se/juridisk-expert-kastar-en-skugga-over-domarkaren>) publicerad i SvD, där huvudtemat i artikeln är att universitetslektorn Karol Nowak i sin roll som juridisk expert ställer sig kritiskt till agerandet av landets dåvarande högsta domare, justitierådet Göran Lambertz.

Juridisk expert: ”Kastar en skugga över domarkåren”

Justitierådet Göran Lambertz utspel i debatten får universitetslektorn Karol Nowak att höja på ögonbrynen. ”Att han ägnar sig åt bevisvärdering vid sidan om en pågående rättsprocess och dessutom hävdar att åklagarna i resningsfallen lagt sig platt är minst sagt märkligt”, menar Karol Nowak, som är lektor i juridik vid Lunds universitet.

Ett av hans uttalande, i egenskap av Juridisk expert som återfinns längre ner i artikeln:

”Det kastar en skugga över domarkåren och skadar rent allmänt förtroendet för rättsväsendet. Man kan verkligen ifrågasätta det lämpliga i det här agerandet och han är ju dessutom inte vem som helst utan någon som pratar utifrån en maktsättning” menar Karol Nowak.

Delar av det uttalandet har journalisten valt att använda redan i rubriken: Juridisk expert: *Kastar en skugga över domarkåren*. Rubriken har en negativ underton och tillåts redan från början skapa bilden av någonting som har hänt som misskrediterar domarkåren. I början av ingressen introduceras experten universitetslektor Karol Nowak, som ”höjer på ögonbrynen” – åt Justitierådet Göran Lambertz utspel i debatten. Det är kring denna nodalpunkt som resterande av elementen förhåller sig. Nowak ställer sig ifrågasättande till Lambertz’s agerande. Gällande en debatt som inte presenteras närmre i ingressen och läsaren förväntas ha ”förkunskap” kring. Läsaren förväntas även veta att Lambertz gjort uttalanden i debatten, då journalisten även väljer att placera ett citat från densamme i ingressen där han värderar Lambertz’s val enligt nedan:

”Att han ägnar sig åt bevisvärdering vid sidan om en pågående rättsprocess och dessutom hävdar att åklagarna i resningsfallen lagt sig platt är minst sagt märkligt”.

Därefter presenteras en stor bild på en gestikulerande Göran Lambertz, som till synes ser ut att påtala något med en utsträckt hand när han talar. Först efter bilden följer en historisk bakgrund där Lambertz’s företagande och uttalande i olika mediala sammanhang presenteras. Uttalanden och utspel som genomgående kommenteras av Karol Nowak, som är den huvudsakliga aktören i texten. Meningarna är syntaktiskt uppbyggda med ord som ”*ägnar sig åt*” och med lexikala språkhandlingar som *bevisvärdering* och *märkligt*, som alla ger ett sammanhang av avståndstagande. Nowak ger i artikeln även uttryck för en oro att om fallet tas till högsta instans, HD, så kommer Lambertz automatiskt vara jävig, men i kretsen av enbart 15 kollegor totalt i HD kan övriga blivit influerade och en opartisk domstol blir svår. Han menar att det förekommer en risk med en liten grupp människor kan påverka varandras agerande.

”De är ju bara 15 personer, ingen jättekrets direkt. Det går ju heller inte att kalla in någon annan domare i HD, som man kan göra i lägre instanser om en jävsituation uppstår”.

Novaks underliggande mening i citatet är att, om Thomas Quick-fallet skulle tas upp i HD så är domarna färgade av Lambertz agerande i debatten och det skulle göra det svårt att genomföra en oberoende rättegång utan jäviga domare.

Den fjärde artikeln i temat är en artikel som berör hela rättsstaten, men även domstolarna explicit är nedan artikel: ”En känga mot den svenska rättsstaten”

En känga mot den svenska rättsstaten

I dagarna kommer Hannes Råstams postuma reportagebok "Fallet Thomas Quick: Att skapa en seriemördare", som summerar ett svenskt rättshaveri. "Hannes var unik i sin systematik", säger hans researcher Jenny Küttim.

Artikeln är en helsida lång och bygger på huvudtemat att framlidna Hannes Råstam släpper sin bok **Att skapa en seriemördare**. Artikeln bygger på historien om Thomas Quick, från början till slut. Artikeln beskriver hur boken kom till och hur den sammanställdes efter att Hannes Råstam avlidit. För att höja ”kredibiliteten” omnämns även kriminologen Leif GW Persson som i bokens förord berömmar arbetet med boken med orden:

”utan Hannes Råstam hade många av oss fått leva vidare med enbart våra tvivel som tröst”

Syftet med artikeln är att misskreditera hanteringen av fallet Quick och få uppmärksamhet för den nytgivna boken. Författaren Hannes Råstam blir omnämnd i texten på flera ställen, exempelvis nedan där hans oförtrytliga arbete med boken poängteras, implicit av Göransson som färdigställt boken:

”Boken var klar men för lång, berättar Göransson. Hannes dog på en onsdag och hela belgen innan harvade vi igenom allting. Vårt sista möte var på tisdagen och då sa Hannes att ”se nu till att det inte blir något jävla slarv”. Det var ju uppfostrande. Så Jenny Küttim fick dubbel-kolla vartenda dokument innan tryckning.”

Citatet ger intryck av ett digert arbete med boken och meningsbyggnad som ”inget jävla slarv” och ordval som ”dubbelkolla” ämnar ge trovärdighet till boken. Detta är nodal-tecken kring vilka andra element ger sin slutgiltiga betydelse. Kritiken är genomgående genom hela artikeln och har en underliggande ton av ”misstänksamhet” med ordval som ”*sekt*” för att beskriva polis och rättsväsende. I slutet av artikeln får bokens researcher Jenny Küttim, i egenskap av huvudaktör, plats att göra negativa uttalanden mot domstolarna i helhet som får stå helt oemotsagda:

”Det finns inget fungerande rättssystem i Sverige”, sammanfattar hon. ”Hannes brukade säga att kontrollinstanserna i Sverige inte var lämpade för ”beta potatisar”. Det råder samförstånd där man är rädd för att utkräva ansvar. Det är ett litet land och toppen är trång speciellt inom juridiken. Därför behövs det en oberoende granskning där ingen behöver vara rädd för att stöta sig med något. Fallet Quick berodde inte på enskilda människor, utan på ett systemfel.”

Sveriges Domstolars företrädare kritiserar hårt genom ovan uttalande där kontrollinstanserna, där Sveriges Domstolar ingår, blir implicit tillskrivna egenskaper i syntaktiska meningar som ”inte lämpande för” heta potatisar”. Jenny Küttim och Göransson är aktörer i texten. Domstolarna omskrivs enbart, de förekommer inte själva som subjekt alls i texten. Enbart advokaten Claes Borgström, som också får kritik i artikeln är en aktör av motsatt källa, men som enligt artikeln avstår från att kommentera kritiken.

I samma inriktning befinner sig även nedan nyhetsartikel **”Utred skandalerna”** där huvudtemat i artikeln att rättsväsendet är kritiserat för hanteringen av ”rättskandalen” kring Thomas Quick. Läsare förväntas veta vad ”rättskandalen kring Thomas Quick”¹ gäller.

Domstolarna står inte som explicit utpekade i denna artikel, men med meningsbyggnader som ”vända på varenda sten” uttrycks en implicit underton om att oförrätter behöver utredas.

Fallet Thomas Quick.

”Utred skandalerna”

Allt fler röster höjs nu för att rättskandalen kring Thomas Quick ska utredas på högsta nivå och att polisens förundersökningar ska granskas hårdare. Trycket ökar på regeringen att vända på alla stenar i ett av Sveriges mest omdebatterade rättsfall.

hade ansvaret för utbildningen av jurister inom Sveriges domstolar.

Thomas Quicks, numera Sture Bergwall, försvarsadvokat Thomas Olsson är inne på samma linje:

– Jag hoppas att justitiedepartementet tillsätter en offentlig utredning och tycker att JO Hans-Gunnar

rekt dömd med en korrekt bevisning. Inget nytt har framkommit annat än att han tagit tillbaka sina erkännanden. Om man anser att bevisen är räcker borde det provas i domstol säger han.

Sture Bergwall dömdes för å mord och erkände ytterligare 20-tal. För snart fyra år sedan åt

I användandet av ordet **skandalerna** i rubriken kan även en negativ underton utläsas. Skandalerna i detta sammanhang syftas på hur fallet Quick har hanterats. Huvudtemat i artikeln är att fler röster vill att HD ska ta upp fallet och att polisens förundersökning ska granskas. Huvudaktören i artikeln, Roberth Nordh, docent i processrätt och tidigare rektor för Domstolsakademien efterfrågar **”djävulens advokat”** bland polislederna och att mer ifrågasättande för olika frågeställningar ska finnas och argumenterar för att regeringen ska tillsätta en granskning av rättsprocessen av fallet Quick:

”Har man en misstänkt som man tror är skyldig är risken stor att man enbart driver utredningen för att hitta stöd för sin uppfattning. Men man måste lika noga undersöka det som talar emot den misstänktes skuld” säger Roberth Nordh, som när han fram till årsskiftet var rektor för Domstolsakademien hade ansvaret för utbildningen av jurister inom Sveriges Domstolar. Den sista delen av meningen ger Roberth Nordh en annan position i artikeln, som *ansvarig* för juristernas interna vidareutbildning. En position där han tilläts ge ett uttalande där han implicit ger utrymme för tolkningen att domstolarna inte har följt den rättsprocess där bortom all skuld alltid råder. Men även en positiv aspekt lyfts i denna artikel där Thomas Quicks försvarsadvokat Thomas Olsson ger följande uttalande:

”Processen har varit väldigt utdragen och kanske kunde den ha påskyndats. Men i sin behet har rättsystemet ändå tagit sitt ansvar. Man har erkänt sina misstag och gjort vad man kan för att rätta till dem”.

Förutom Roberth Nordh och Thomas Ohlsson har även den pensionerade åklagaren Christer van der Kwast konsulterats i artikeln, där han ger utrymme för att det inte finns utrymme för någon skandal, utan att arbetet gick enligt praxis. Hans roll som åklagare ”förminskas” dock något med markeringen på *pensionerad*, som är fetmarkerad i styckets inledning.

¹ Thomas Quick-fallet rör hur Sture Bergwall (tidigare Thomas Quick) dömts för flera mord, men senare tagit tillbaka sina erkännanden och frikänts i samtliga mål.

I artikeln *Hivsmittad döms hårdare i Sverige*, som presenteras sist i temat, så finns både faktarutor, grafik och en bild på ”Joakim” som lever med hiv-smittan, med i artikeln.

Hivsmittad döms hårdare i Sverige

För 30 år sedan kom aids till Sverige. Döden var obönhörlig. I dag är verkligheten en annan. Risken att de som tar bromsmediciner smittas vid oskyddat sex är försumbar. Trots det döms fler hivsmittade till fängelse här än i de flesta länder visar SvD:s genomgång, och Sverige får internationell kritik.

Ännan

I den tredje och sista artikeln är huvudtemat i artikeln *”Hiv-smittad döms hårdare i Sverige”* att domstolarna i Sverige dömer Hiv-smittade hårdare än andra länder. I ingressen framgår det att för 30 år sedan var döden till följd av aids ofrånkomlig. Men att *verkligheten* nu är en annan. Med bromsmediciner är smittorisken *försumbar*. Trots det döms fler hivsmittade till fängelse *här* än i de flesta länder och Sverige får *internationell kritik*. I texten finns även beskrivningar för att ge läsaren en kontext. Den förklarar att det i Sverige finns risk att åtalas för grov misshandel, försök till grov misshandel eller framkallande av fara, om en person som är smittad av Hiv har oskyddat sex med en annan person utan att tala om att den är smittad. Vidare beskriver faktarutor för läsaren vad hiv är, hur det upptäcktes och en tabell visar hur Sverige ligger till i jämförelse med andra länder. De straffade som dömts i Sverige det senaste året blir ”personifierade” med påhittat namn och ålder och händelseförloppet blir beskriven. Texten har även en graf där straffade i förhållande till dödligheten i hiv syns, för att belysa siffrorna. Den underliggande meningen i artikeln är att domstolarna i Sverige är ”förlegade” och inte har följt med i utvecklingen, som innebär att ”diagnostiserade Hiv-smittade” under behandling av bromsmediciner sällan smittas. Det förstärks av användningen av ord och meningsbyggnader som: nu är *verkligheten* en annan. Med bromsmediciner är smittorisken *försumbar*. Trots det döms fler hivsmittade till fängelse *här* än i de flesta länder och Sverige får *internationell kritik*. Artikelns intervjupersoner visavi bilden av att lagstiftning och praxis inte har följt med i den medicinska utvecklingen och att Sverige borde ”veta bättre”. Två olika ”auktoriteter” på området får lov att uttala sig enligt följande:

Åke Örtqvist, smittskyddsläkare:

”Domstolarna dömer väldigt olika vilket är mycket olyckligt. Domstolar och åklagare borde ha en ökad kunskap kring smittrisk-begreppet”.

samt Jan Albert, professor i smittskydd på Karolinska institutet:

”(…) Jag tycker att domstolarna resonerar märkligt och att de inte tagit till sig att smittriskerna idag är extremt liten. Man måste fråga sig om det är rimligt att döma enligt brottsbalken när infektionen är välbehandlad och överföring inte skett”

Auktoriteternas uttalanden förstärker bilden av Sverige som ett dåligt exempel på området och förstärks av informationen att flera betydelsefulla organisationer på området utomlands kritiserar Sverige. Danmark däremot framhävs som det goda exemplet som upphävde en lag året innan som även den kriminaliserat hiv-exponering

tidigare. Deras ställning framhävs även av tabellen som visar att Danmark befinner sig i botten på listan som dömer flest hiv-smittade. Det sekundära temat i texten är att lagen är kontraproduktiv och orsakar att många inte vågar testas sig, av risken att bli åtalad. För att legitimera budskapet och förstärka intrycket av ”felaktigheten” med lagen presenteras också forskning som tyder på att färre testas sig för hiv av risken att dömas. Vilket även texten i *faktarutan* ”vad gäller saken” antyder på med informationen att det nu, 30 år senare sen första diagnostiseringen gjordes, inte längre innebär döden att få aids, men att *epidemin ökar i det tysta*.

I artikeln, **”Isolering risk för rättssäkerheten”**, är huvudtemat i artikeln att fenomenet isolering är rättsosäkert. I ingressen får en expert i form av: forskare, kommentera och ”tolka” rättigheten i att tilldöma isolering och döma ut restriktionen som *rättsosäker*.

Isolering risk för rättssäkerheten

I nio fall av tio går domstolen på åklagarens linje i svenska häktningsförhandlingar. Hälften av alla häktade har restriktioner som isolering – en åtgärd som forskare dömer ut som rättsosäker.

Under rubrik och ingress syns en stor bild på ett tomt avskalat häktesrum, med en ensam obäddad säng utan lakan och en tv i ett annars naket rum. Bilden förstärker vinklingen på artikeln.

Enligt en utredning som Kriminalvården beställt, skriver journalisten, så visar det sig att en fjärdedel av de häktade personerna som har restriktioner som isolering under en längre period utvecklar depression och ångest vilket, enligt psykologen Bengt Holmgren, försvårar för den häktade att:

”föra meningsfulla samtal med försvararen, att förstå vad som står i förundersökningen och att uppträda i domstol på ett rättvisande sätt”

Den outtalade förgivettagna ställningen i artikeln är ”orättvishet mot den lilla människan” och ”brist för rättssäkerheten”. De underliggande konventionerna i texten är att domstolarna dömer ut restriktioner ”för lättvindigt”. Den konventionen uttalas även explicit i omnämningen av att ”hennes medlemmar anser att åklagare begär häktning och restriktioner för lättvindigt”.

Artikeln tar perspektiv för den häktade och understryker detta med bakgrundsinformation från en studie som konstaterar att psykisk ohälsa ofta är en följd av restriktionen. Beskrivningen att restriktionen isolering döms ut som rättsosäkert och att domstolarna i nio fall av tio följer åklagarens linje, är en företrädevis ensam beskrivning av domstolarnas arbete. Att det dessutom framgår i artikeln att det yttersta beslutet om restriktion är domarens, gör det denne till ”skurken” i sammanhanget. Såväl psykolog, den tillförordnade häkteschefen som riksåklagaren och advokatsamfundets generalsekreterare tillåts göra uttalanden i texten, men domarens syn på saken är däremot helt avsaknad i artikeln. Domstolens syn på restriktion kommer därmed inte fram i sammanhanget, utan enbart andra institutioner och aktörers röster hörs i artikeln. Tillhörande texten finns också en faktaruta där ”En dag som häktad med restriktioner” presenteras, klockslag för klockslag. Faktarutan är placerad under artikeln. Syftet med faktarutan är måla upp bilden av hur den hopplösa enformigheten med isoleringen ser ut. Det framgår också i artikeln, med beskrivningar som att det i vissa fall i häktningsrestriktionerna ingår att de häktade inte får del av några medier alls.

Texten legitimerar bilden av oförrätt mot den ”lilla människan”, då det även är ”Patrik” som har suttit fängslad utan kontakt med någon annan än polis, åklagare och försvarsadvokat, som tillåts att sammanfatta artikeln med följande citat:

”Det var skönt att bli fri, men samtidigt drabbades jag av social fobi. Det var jobbigt att plötsligt vara ute bland människor igen”.

Artikeln är starkt personifierad och uppfyller därmed några av de mest centrala kraven på en nyhetsartikel.

Sammanfattningsvis

Den röda tråden i samtliga sju artiklar kan härledas till kritik mot domstolarnas rättsutövning gällande fall utifrån den svenska sexlagstiftningen. Artiklarna berör, som dess rubriker antyder, lagstiftning och rättsutövning kring brottsbalksbrott och berör på ett eller annat sätt uttalat ett demokratiproblem. Värt att notera är att trots att artiklarna berör domstolarna och dess lagutövning såsom lagtolkning, restriktioner etcetera är det enbart i en av artiklarna som en domare uttalar sig. Övriga tre artiklar behandlar rättssäkerhet, där isolering och domstolarnas hantering av fallet Thomas Quick berörs, specifikt i termer av hanteringen av fallet som i kritikers munnar kallats för ”rättsskandal”. Samtliga tre texter handlar om domstolarna och förtroendet för rättsväsendet. Det huvudsakliga temat är ifrågasättandet av förtroendet för domstolarna som en saklig, rättvis process och visar en gemensam bild av ett rättsväsende i obalans. I samtliga artiklar är det centrala temat förtroendet för rättsväsendet och domstolarnas arbete som behandlas både explicit och implicit. Trots att samtliga artiklarna har en kritisk inriktning gentemot domstolarna och dess företrädare så förekommer inte någon av domstolarnas företrädare i någon av artiklarna. Aktörerna är istället riksåklagare, representanter för riksdagspartierna, smittskyddsläkare, professor i smittskydd och ordföranden för RFSU. Representanter från domstolarna lyser med sin frånvaro och därmed även förklarande kommentarer eller ett ytterligare perspektiv på artikelns innehåll. Bilden blir således inte nyanserad med en domares syn på saken, utan starkt polariserad. Koherensen i texterna hålls samman av beskrivningar som ger bakgrunderna till påståendena i rubrik och ingress. I två av artiklarna förekommer även faktarutor som förklarar ämnet närmare.

Rättstrygghet

Det andra temat i artiklarna handlar om rättstrygghet. I det övergripande temat återfinns 14 nyhetsartiklar som berör nämndemännen. I totalt åtta fall av dem är TT ursprungskällan och fem av dessa är kortare artiklar i former av notiser medan tre har formatet längre artiklar. I urvalet förekommer också 11 artiklar som rör domstolen som institution och där har TT gett upphov till åtta artiklar och sju av dessa artiklar har formen av en notis. I detta tema återfinns också artiklar som berör domstolarna som institution och deras förutsättningar i sitt arbete. Artiklarna i den första av de två indelningarna är följande 11 nyhetsartiklar: *Fler tvister till rätten (SvD)*, *Var fjärde rättegång blir inställd (SvD)*, *Rättegångar går i repris (SvD)*, *Rätten tappade greppet direkt (DN)*, *Nu tvingar många att andas in igen och åter hantera sin skräck (DN)*, *Ambulerande domare permanentas (DN)*, *En dag på tingsrätten i Stockholm (DN)*, *Sverige bra på rättssäkerhet (SvD)*, *Allt fler hot mot domstolarna(SvD)*, *Fler vakter i domstolarna (SvD)* och *Besökare kontrolleras i domstolarna (SvD)*. Flera av artiklarna är, som tidigare presenterats, av notisform och går att samla under inriktningen att domstolarna får allt fler mål att handlägga och kommer att analyseras som ett kluster.

I artikeln *Ambulerande domare permanentas* är huvudtemat att 20 jourdomare kommer att besöka olika domstolar för att *beta av* antalet mål och att projektet kommer att bli permanent.

| Sverige

Ambulerande domare permanentas

PUBLICERAD 2012-04-22

Ett gäng på 20 jourdomare ska resa land och rike runt för att beta av de långa handläggningstiderna på landets domstolar.

Ordvalen *beta av* och land och rike runt är nodalpunkter, som övriga element i texten binder ihop med och ger meningens dess innebörd. Formuleringen *Ett gäng* på 20 jourdomare ger bilden av att de kommer åka i samlad trupp från domstol till domstol, men så är troligen inte fallet. Bakgrundinformationen är att Brottsförebyggande rådet har kommit fram till att tingsrätterna kommer att få in allt fler mål att handlägga fram till och med 2014. Nyheten är en notis och har publicerats rakt av från TT. Språket är kort och precist, utan några citat eller att någon källa lämnar sin syn på ämnet. Andra artiklar som också har formen notis och som har tagits direkt från TT och publicerats utan vidare hantering rör hot mot domstolarna.

Artiklarna presenterar framförallt fakta och i enbart en av artiklarna, *Allt fler hot mot domstolarna* (SvD)

Allt fler hot mot domstolarna

Förra året gjordes drygt 30 procent fler anmälningar om hot, våld och andra incidenter mot landets domstolar än året innan. Sedan 2008 har antalet anmälningar ökat från 188 till 301 i föl.

presenteras ”förklaringen” av en aktör, i form av Carina Bzezinskas, som i rollen av säkerhetsexpert på Domstolsverket, blir refererad:

”Ökningen beror till viss del på att domstolarna blivit bättre på att anmäla, men det kan även vara så att det faktiskt blir vanligare med hot, trakasserier, skadegörelse och inbrott” säger Carina Bzezinska, säkerhetsexpert på Domstolsverket, till Ekot i SR.

Meningsbyggnad som, *”Men det kan vara så att...”* – tonar ner faktumet att hoten ökar och förklarar faktumet med att fler domstol anmäler nu än tidigare. Som bakgrund till artikeln, beskriver ingressen att det förra året gjordes drygt 30 procent fler anmälningar om hot, våld och andra incidenter, än året innan.

De två övriga artiklarna, *Besökare kontrolleras i domstolarna* och *Fler vakter i domstolarna*, presenterar att säkerhetskontrollerna i landets domstolar ska skärpas enligt en ny lag. Orsaken, uppges implicit, vara hot och våld, detta då texten lämnar utrymme i texten som läsaren själv får fylla i, med det sekundära temat i nyhetsnotisen som presenterar fakta där tingsrätterna i Skåne hör till dem som drabbats mest av hot och våld. I Malmö tingsrätt har besökare försökt smugla in föremål som stickvapen och häcksaxar, enligt sydsvenskan.se, uppger journalisten i artikeln. Följden är att metalldetektorer och röntgenundersökning undersöker besökarnas väskor, förklarar texten. I

artikeln **Fler vakter i domstolarna** uppges fler vakter, utökat fotoförbud och ombyggnationer vara förslag på hur ordningen ska bli bättre i domstolarna. Som bakgrund presenteras fakta att 138 ordningsstörande incidenter på 180 000 förhandlingar förekommit under 2011.

Språket är i samtliga notiser kort, neutralt och faktabaserat och enbart en eller ett par meningar långt. Enbart i den första artikeln hänvisar journalisten till ett uttalande som presenteras i artikeln. Notiserna leder inte till något längre reportage och någon företrädare för tingsrätt eller jurist blir inte intervjuad i notiserna, utan källor från Domstolsverket blir istället citerade.

Även artikeln **Fler tvister till rätten** (SvD) är en kortare notis från TT och består av att det under 2012 har kommit in nio procent fler tvistemål till landets tingsrätter än året innan och det är enligt ingressen det högsta antalet sedan mitten av 1990-talet. Bakgrundsinformation kommer från Domstolsverket och i ingressen förtydligas vilken typ av tvister det är som förekommer:

Fler tvister till rätten

Under årets första fem månader kom 27 437 tvistemål in till landets tingsrätter. Det är nio procent fler än under samma period förra året och det högsta antalet sedan mitten av 1990-talet, visar uppgifter från Domstolsverket. Till målen räknas både familjeärenden och tvister då två parter är oense om till exempel en skuld.

Som enda aktör i artikeln intervjuas dåvarande generaldirektören för Domstolsverket, Barbro Thorblad:

”Det kan givetvis bero på att man är mer varsam med pengarna i en lågkonjunktur. Det kan också helt enkelt vara så att folk inte har råd att betala och att det går till domstol av den anledningen”

I nyhetsartikeln **Rättegångar går i repris** är en längre artikel med domstolsperspektiv.

Rättegångar går i repris

Antalet rättegångar som måste tas om har mer än fördubblats på fem år. Men bara 3 av 45 mål som SvD har studerat och som tagits om har jäv som orsak – resten av målen som måste tas om är sådana där olika typer av rättegångsfel begåtts.

Huvudtemat i rubrik och ingress är att flertalet rättegångar måste tas om. I ingressen framgår det att antalet rättegångar som måste tas om har mer än fördubblats på fem år. Enbart tre stycken har jäv som orsak, övriga har olika typer av rättegångsfel som orsak. Bakgrunden till artikeln är flera uppmärksammade mål blivit tvungna att tas om på nytt på grund av jäv. I ingressen framgår det dock att jäv sällan är orsaken till att rättegångar måste tas om, utan att det är rättegångsfel som framförallt är orsaken. Men även att artikeln handlar om detta så tillfrågas enbart domstolscheferna i artikeln i termer av jäv:

”Att rättegångar tas om på grund av samma orsak som i Södertäljemålet – att en nämndeman även suttit i polisenämnden – är inte ett vanligt fenomen enligt de domstolschefer SvD talat med” Ett av citaten från de tre domstolscheferna som artikeln konsulterar är från Martin Weyler, rådmann vid Solna tingsrätt, där han berättar att orsaken till att rättegångar tas om oftare handlar om rättegångsfel än jäv:

”Vi har märkt en ökning av antalet återvisade brottmål från hovrätten, men det kan bero på att hovrätten anser att tingsrätten har gjort ett grovt rättegångsfel. Sen kan det också ha tillkommit ny bevisning inför hovrättsförhandlingen och då ska prövningen ske i första instans. Jag kan inte säga att det är något fall jag känner till där orsaken till återförvisningen är jäv”.

Tidigare i artikeln har journalisten beskrivit för läsaren vad rättegångsfel innebär. Orsaken till rättegångsfel, beskrivs det i artikeln, kan vara att vittnen inte har hörts, att den misstänkte inte fått träffa någon advokat, att den misstänkte inte har fått delgivning eller kallelse, eller att det har tagit för lång tid mellan överläggning och dom, respektive att domen blivit försenad. Men trots att artikeln i huvudsak rör att målen som tas om i få fall handlar om jäv så är det ändå just frågan om jäv som domstolscheferna blir tillfrågade kring. Artikeln tar även upp att det framkommit att en obehörig nämndeman, som ej var svensk medborgare, suttit med och dömt i 24 mål och förklarar för läsaren att följden av detta blivit att ett mål avbröts och att ett har behövts ta om och att de andra 22 målen *riskerar* att behöva tas om. Artikeln fortsätter med meningen att: ”Martin Holmgren ser väldigt allvarligt på det som hänt och domstolen har nu skärpt rutinerna för kontrollen av nya nämndemän, bland annat genom en obligatorisk koll med det statliga personregistret och Skatteverket”. Anmärkningsvärt är att journalisten på flertalet ställen använder enbart lagmannens för och efternamn, utan titeln. Hans expert-roll förefaller att i textens konvention vara ”självklar” och inte något som behöver nämnas mer än i introduktionen av Martin Holmberg, lagman på Nacka tingsrätt. Allra sist i artikeln finns en förklarande text om att Martin Holmberg är lagman på Nacka tingsrätt, då i omnämningar som: ”Martin Holmgren är lagman vid Nacka tingsrätt, där det uppdragats att en obehörig nämndeman deltagit och fattat beslut vid 24 rättegångar förra året. 8600 nämndemän finns vid domstolarna i Sverige och en nämndemans röst väger lika tungt som yrkesdomarens”.

Som motpol till de kritiskt inriktade artiklarna är artikeln, *Sverige bra på rättssäkerhet*, som också har formen av notis. Ingressen förkunnat att Sverige hamnar på första plats i världen på fyra av åtta områden när det gäller rättssäkerhet, enligt en rapport från organisationen World Justice Projekt (WJP). Som bakgrund presenteras avsaknaden av korruption och öppenheten hos myndigheter och regering. Sveriges Domstolar anses vara de mest effektiva i hela världen, enligt WJP, uppger artikeln. Sekundärt tema i notisartikeln är att Sverige dock får lägst poäng beträffande civilrätt, då uppfattningen är att rättsprocesserna drar ut på tiden. Inte heller i denna i denna artikel förekommer någon intervju eller uttalande från domstolarna. Trots att hela artikeln enbart bygger på domstolarnas arbete och hur de bedöms utomlands.

I artikeln *En dag på tingsrätten i Stockholm*, från DN, är artikelns huvudtema att beskriva ”verkligheten” på en av tingsrätterna i landet., som både rubriken och ingressen visar på.

En dag på tingsrätten i Stockholm

I går var en vanlig dag på Stockholms tingsrätt med vardagliga mål om sexbrott, våld, pengar, kärlek och hat. Sveriges största tingsrätt klarade i fjol av mer än 18 000 ärenden.

Att det är domstolens vardag som belyses framgår av beskrivningar som "vardagliga mål". Artikeln inleds med en stor bild på ett av domstolens kontor där registratorn på domstolen tar emot den post som "så småningom blir nya mål i Stockholms tingsrätt". Artikeln har ett beskrivande syfte och med retoriska grepp som klockslag beskrivs de olika mål som tars upp i domstolen under dagen. Sekundärt beskrivs domstolens arbetsbelastning och hur många som arbetar under ledning av lagman Anders Eka, högste chef för Stockholms tingsrätt. Beskrivningar som att han basar över tingsrättens 270 anställda, varav 50 är domare, ger en tydlig bild av att det är Eka som är just högste chef och att det förekommer långt fler yrken än enbart domare på en domstol. Artikeln är neutralt formulerad, med beskrivande element som:

"I domstolen ser du ett tvärsnitt av sambället. Många av målen handlar om mycket tragiska familjerelationer. Men här avgörs också kommersiella tvister mellan stora företag", berättar lagman Anders Eka, högste chef för Stockholms Tingsrätt

I anslutning till texten finns också en bild på lagmannen och en bild på en av de domstolssalar som tingsrätten använder i förhandlingarna. Målen som artikeln tar upp handlar om mål som hålls bakom stängda dörrar, dit journalisten inte hade tillgång, familjetvist och familjemål, samt beskrivning om ett mål som ställt in med meningsföljden: Just inställda förhandlingar är ett vanligt problem. Nästan 25 procent av alla förhandlingar får flyttas. Journalisten beskriver således företeelsen som ett "vanligt problem" och backar upp uttalandet med fakta om att ett visst antal måste flyttas, just i detta fall hade inte alla fått kallelse skickad till sig. Ett problem som även beskrivs i den kortare artikeln: **Var fjärde rättegång blir inställd:**

Var fjärde rättegång blir inställd

Varje arbetsdag ställs 50-60 rättegångar i brottmål in i landets tingsrätter. I flera år har nästan var fjärde rättegång ställs in och i år har andelen fortsatt att öka till 24,39 procent, enligt färskasiffror från Domstolsverket.

Artikelns huvudtema är att andelen inställda rättegångar fortsätter ställas in. I ingressen målas det upp en bild av att det varje dag ställs in 50-60 rättegångar och att det under 2012 inneburit nästan 25 procent. Bakgrunden kommer från Domstolsverket, som ofta är en källa till information för artiklarna. Det stryks under med att det i texten poängteras att varje inställd rättegång för några år sedan uppskattades kosta 11 600 kr per styck och använder meningsbyggnad som:

På årsbasis blir det miljoner.

Förutom att det handlar om en kostnadsfråga handlar det också om en förtroendefråga påpekar dåvarande Domstolsverkets generaldirektör Barbro Thorblad som ser gränsöverskridande samarbete i form av seminarium där erfarenheter kan delas som en motåtgärd. Men det finns inga lägsta nivåer för hur lågt det för sjunka, konstaterar journalisten i artikeln. Andra aktörer i artikeln är vittnet Edgar Massey samt Advokatsamfundets generalsekreterare Anne Ramberg, som i artikelns början får uttala sig att hon ser det inträffade som ett stort *ressurslöseri* och att det är

en *vardag* för hennes medlemmar att rättegången ställs in samma dag som den skulle ägt upp. Motåtgärder för att lösa problematiken är, enligt Barbro Thorblad, seminarier där personal från olika domstolar kan tipsa varandra om sätt att tackla problemet. Artikeln beskriver problematiken som blir vid rättegångar som ställts in flertalet gånger, som Edgar Massey blivit drabbad av. Han uttalar sig, att efter att rättegången där han ska vittna om en misshandel har ställts in för fjärde gången, är det inte längre lika självklart att han ställer upp som vittne i nästa rättegång.

Nämndemän

Nästa tema och det näst mest utbredda temat i urvalet kan härledas till nämndemän. De framträdande mönster sin går att urskilja i rapporteringen är kritik gentemot hur systemet hur nämndemännen tillsätt, som är överrepresentativt i urvalet, jäv, som är centralt i urvalet förekommer flertalet gånger, men även kritik mot att nämndemännen överhuvudtaget finns representerade i domstolarna och krav på avskaffning finns i urvalet. Enbart ett fåtal artiklar berör specifika fall av oförrätt som nämndemännen gjort sig skyldiga till. Samtliga artiklar berör, uttalat eller outtalat förtroendet för hur domstolarna dömer, kopplat till nämndemannasystemet.

Frågan om nämndemännen och den brinnande ambivalensen gentemot nämndemän tycks vara en intressant nyhet för medierna och senast i raden för att återväcka frågan kan härledas till det uppseendeväckande beslutet att Svea Hovrätt återvisar det största rättegångsmål någonsin för omtagning i tingsrätten. I artikeln ***Södertäljemålet tas om i tingsrätten***, med TT som avsändare, är bakgrunden för artikeln att en nämndeman i tingsrätten ansågs, av Svea Hovrätt, var jävig. Beslutet beskrivs bero på att nämndemannen, genom sina åtaganden i en polisenämnd som diskuterat fallet, inte var helt fri från de bedömningar som gjorts och nämndemannen ansåg följaktligen som jävig. En av de totalt tre beslutande domarna, hovrättspresidenten Fredrik Wersäll citeras i artikeln:

”Vi har funnit att en av domarna i målet har varit jävig. Då ser regelsystemet ut så att målet ska skickas tillbaka till tingsrätten. Rättegången får tas om”.

Domaren har således i, artikeln, som enda aktör fått möjlighet att förklara varför och vad det innebär för domen. Denna artikel från TT leder också till ytterligare en artikel, som till viss del bygger på TTs artikel. Artikeln med samma rubrik, ***Södertäljemålet måste tas om***, har som huvudtema att hovrätten underkänner tingsrättens beslut och kräver att rättegången med domar mot 18 personer måste tas om på grund av jäv och det sekundära temat är att det kan bli svårt att få vittnena att vittna igen. Artikeln har också tagit med ett citat från Radio Stockholm, där nämndemannen uppger att han inte gjort något fel och att det känns ”bedrövligt”. Artikeln har intervjuat kammaråklagaren, Björn Frithiof, som är en av de fyra åklagarna under rättegångens 62 dagar:

”För målsäganden och alla vittnen är det väldigt olyckligt. Men det är naturligtvis oerbjört viktigt att det här sköts på ett rättsäkert sätt och vi respekterar hovrättens beslut. Jag kan se hur de resonerar, men jag håller inte med om de effekter som hovrätten anger”.

Förutom Gunnar Appelgren, i rollen som chef för länskriminalens aktionsgrupp i Stockholm, som varit ansvariga för den stora brottsutredningen, försvarsadvokaten Fredrik Ungerfält och ordförande för Nämndemännens riksförbund,

Lars Lassinantti, intervjuas också domaren och chefen för Södertälje tingsrätt, Katarina Wingqvist Ekholm som inte vill kommentera hovrättens beslut:

”Det jag kan säga är att tingsrätten har gjort allt den kan för att reda ut jävsproblematiken. Uppenbarligen har den nämndeman som anses varit jävig inte förstått att upplysa om det förhållandet som gör att målet har återvisats”.

Den av domarna som även uttalade sig i TT:s artikel, Fredrik Wersäll är också citerad i artikeln, dock utan presentation och läsaren förväntas ”veta” vem han är:

”Beslutet var svårt. Det innebär ett stort obehag för alla inblandade, både brottsoffer, vittnen och tilltalade och för parterna i målet. Det leder till att målet drar ut på tiden och det leder till stora kostnader” säger Wersäll.

Han tillåts därmed förklara vilka följder beslutet får och meddelar att beslutet var svårt att ta. Ansvaret läggs på den enskilde nämndemannen som inblandade parter anser borde avsagt sig målet. Lars Lassinantti, ordförande för nämndemännens riksförbund förklarar att polisenämnden och socialnämnden oftast är de nämnder som brukar lyftas fram som exempel när utbildningarna till nämndeman talar om jäv och att utbildningarna trots redan gjorda förbättringar också har utrymme för ytterligare förbättringar och menar att faktum kvarstår att:

”Det är upp till den enskilde nämndemannens omdöme att bedöma jäv. Men rättsens ordförande måste också vara mer uppmärksamma på och påminna om den här typen av frågor”.

Ansvaret läggs därmed, av såväl domaren, chefen för tingsrätten men också av ordföranden för Nämndemännens riksförbund, på nämndemannen själv men också på tingsrätten som måste vara vaksam och påminna och utreda om att jävsfrågor kan tänkas förekomma. Texten ger, i beskrivningarna om svårigheterna för vittnen att våga vittna, om vittnesskyddsprogram och den ekonomiska kostnaden av rättegången samt rättegångens tidsåtgång och omfattning, en kontext av att det är oerhört problematiskt att det som skett har inträffat. Det förstärks av citeringar som: *”Det är katastrof”* och *”Det är tråkigt, förfärligt tråkigt att det blivit så här”*. Olika aktörer har fått uttala sig för att ge olika perspektiv på beslutet och där ibland också två domare, som haft tydliga roller i skeendena. Anledningen till att texterna utformas på detta sätt och att domarna har en självklar plats i artikeln kan troligen hänföras till händelsens sensationella och ovanliga karaktär. På makronivå går det även att konstatera att en faktaruta finns hänvisad till i texten där läsaren får bakgrunden till vad som har hänt i Södertäljemålet. Där finns även en beskrivning om bakgrunden till beslutet att ta om målet.

Kritik mot nämndemän och nämndemannasystemet

Som ett brev på posten kommer därefter också artiklar där likartade fall har återfunnits, såsom ***Nämndeman på två stolar i Mangsmålet, Granskning av jäv i Mangsmålet, Nämndeman deltog i serieskyttmöte, Beslut om jäv i Mangsmål skjuts upp, Fler nämndemän i polisenämnden*** samt ***Nämndeman stängs av från hovätten***, men också artiklar där nämndemännens funktion ifrågasätts, ***Omfattande kritik mot nämndemännen*** och ***Varannan svensk vill behålla nämndemannasystemet***.

I den första artikeln, *Nämndeman på två stolar*, är det centrala i artikeln att en nämndeman i det *uppmärksammade* Mangsrättegången också är ersättare i polisenämnden och därmed kan vara jävig. Det outtalat förgivettagna i artikeln är att nämndemän inte får ta del av information i polisenämnden som kan tänkas påverka bedömningen. Samt att bakgrunden till artikeln ligger i att en tidigare nämndeman suttit i polisenämnd och läsaren förväntas veta detta oannonserat. Även för andra artiklar, som har samma huvudtema, såsom *Nämndeman stängs av från hovrätten*, där huvudtemat i artikeln är att nämndemannen på grund av tidigare information, i detta fall i form av eget utredningsmaterial, så blir följden att nämndemannen inte får lov att döma i målet.

TT har i artikeln *Nämndemän deltog i serieskyttmöten* i rubriken och ingressen ett huvudtema att nämndemannen i Mangsmålet har tagit del av information från polisenämndens möten och att det kan komma att beslutas om målet ska rivas upp och tas om. Ur ett lexikalt synsätt är valet av ordvalet "serieskyttmöte" i rubriken intressant, det ämnar troligen att ge en mer radikal inverkan och mer "intresseväckande" rubrik. Även i denna artikel förväntas läsaren redan inneha bakgrundsinformation och veta vad som skett i tidigare fall. Ett flertal personer har i sina olika roller intervjuats, däribland "chefsrådmannan Lennart Strines, som har "kallat" nämndemannen till sig. Den semantiska uppbyggnaden av meningen och den tydliga benämningen som chef-rådman skapar känslan av ett lärare-elev-moment där eleven kommer att "förhöras". Den semantiska stilen fortlöper även i nästa citat där nämndemannen förväntas:

"(...) vara ärlig och berätta om potentiella jävsituationer".

Som bakgrund i artikeln nämns den tillsatta utredningen om "systemet" kring nämndemännens och en debattartikel av en mängd hovrätt och kammarrättspresidenter som helt vill avveckla nämndemännen i överrätterna. Även Jusek ser fördelar med detta, förutom i de fall som handlar om vårdnads och socialförsäkringsmål, då det ser en stor vinst med nämndemännens bedömningar.

I artikeln med rubriken *Granskning av jäv i Mangsmålet* är temat för artikeln att försvarsadvokaterna tänker kontrollera om nämndemannen närvarat när målet diskuterats och i artikeln *Beslut om jäv i Mangsmål skjuts upp*, så skall domstolen titta på om opartiskheten kan ifrågasättas. En stor dos av vedertagande har tagits i artikeln, då läsaren förväntas vara insatt i förfarandet. Stora luckor har lämnats i ingressen och läsaren förväntas förstå bakgrunden till att det inte blir något beslut i jävsfrågan, som det framgår i ingressen. Lagmannen Eva Wendel Rosberg är i sin roll som chef för Malmö tingsrätt citerad:

"Nu har det kommit en formell jävsinvändning och det ska kommuniceras med motparten"

Uttalandet är kort och säger inte så mycket om situationen. Det huvudsakliga temat är således att domstolen ska undersöka om det föreligger något jäv. Det sekundära temat är att advokaterna ifrågasätter om nämndemannen kunnat göra en "förutsättningslös" bedömning. Slutligen informerar TT om att det är samma domare och nämndemän som skall döma i målet, förutom den som jävet gäller, som bedömer om det förefaller något jäv. I den konstellationen intervjuas också chefsrådmannen Lennart Strinäs som konstaterar att domen mot Mangs troligtvis kommer skjutas upp till följd av jäv-anmälan.

I båda artiklarna om Mangsmålet avslutas artiklarna med en sammanfattning av det tidigare uppmärksammade Södertäljemålet har blivit tvunget att tas om, på grund av jäv. TT står också bakom tre längre artiklar som återfinns i denna kategori och de har alla publicerats i sitt ursprungsformat. Två av artiklarna följer på varandra, där den andra artikeln bygger på en artikel som lånat sin nyhet från Aftonbladet, som avslöjat att **”Dömda nämndemän dömer andra”**. Rubrikens fokus är tydlig, även om den innehåller syftningsfel. I ingressen får vi nyhetens huvudtema att nämndemän trots tidigare dom ändå får sitta kvar och döma i de svenska domstolarna. Det sekundära temat är att det i dagens system inte finns något ”kontrollsystem” för nämndemännen likt systemet vid tillsättning av domare, där utdrag från belastningsregistret alltid begärs. Avslutande tema i artikeln är att inte heller domarna behöver kliva av sin position om brott begåtts. Det är Statens ansvarsnämnd som avgör och lämnar besked. Det uttalade i artikeln kan härledas till legitimitetsfrågan, kan domstolarnas företrädare, nämndemän som domare döma opartiskt med bakgrund av någon typ av brott?

Ytterligare en artikel med TT som källa har tagits med i sin helhet, där TT har granskat Stockholms polisnämnders medlemmar och konstaterat att det finns **Fler nämndemän i polisnämnden**. Artikelns bakgrund bygger huvudsakligen på att det tidigare stora målet i Södertälje blivit tvunget att ”tas om” till följd av en jävig nämndeman och att TT i en granskning kommit fram till att sex av ledamöterna och suppleanterna i polisnämnden i Södertälje också haft uppdrag som nämndemän i rätten. Varav en i hovrätten och fem i tingsrätten. Som en av aktörerna i artikeln konsulteras rådmann Björn Skånsberg som inte alls tror att det föreligger någon risk för fler upprivna domar till följd av detta.

”I de mål där jäv skulle kunna föreligga förutsätter det att det konkreta målet varit uppe till diskussion i den här polisnämnden och det hör, såvitt jag kan bedöma inte att enskilda mål tas upp på det sättet”.

I textens semantiska meningar så målas den jäviga nämndeman ut som ”skurk” som orsakat att ”hela” rättegången måste tas om på nytt. Huvudtemat är det kan finnas fler ”potentiella skurkar”. För att ytterligare nyansera och kontextualisera artikeln har såväl ordföranden Anja Sonesson i polisnämnden i Malmö, som dåvarande Justitieminister Beatrice Ask intervjuats. Polisnämnden ska ta upp frågan om nämndemän på nästa nämndmöte. Enligt Sonesson ska nämndemän inte närvara när nämnden tar upp polisutredningar och hon säger också att nämndemän i framtiden inte ska kunna väljas in i polisenämnden också. Dåvarande justitieministern framhåller att Svea hovrätts agerande visar på att rättssystemet fungerar:

”Man får väl ändå säga att Svea hovrätts beslut om Södertäljerättegången visar att man inte böjer sig för praktiska bekymmer eller svårigheter, utan ser till de regler som faktiskt finns”.

Hennes uttalande ger en ram av att dåvarande regering hyser förtroende för domstolarnas ageranden och litar på att de utför sitt arbete rättssäkert.

Samtliga av de ovan refererade artiklarna från TT är skrivna utifrån ett ifrågasättande perspektiv. Det underliggande perspektivet är att nämndemannen borde avsagt sig fallet direkt. Texterna tar dock inte klart ställning mot ett eller annat ställningstagande, utan låter båda sidor av samma mynt presenteras. Språket kan ses som informativt och neutralt. I nästan samtliga av de ovan refererade artiklarna så är domstolarnas företrädare i dessa artiklar ofta

intervjuad, dock ofta inte som den primära källan, utan de har ofta en lägre plats i artikeln och har ofta en försvarande position i artikeln.

Avslutande återfinns även artikeln med rubriken *Jo kritiserar hur nämndeman utsågs*, där en nämndeman i Göteborgs tingsrätt som dömt i sex fall, samtidigt var förklarad omyndig och satt under förvaltare. JO riktar kritik mot tingsrätten för att inte domstolen skötte sin behörighetskontroll av nämndemannen.

I den tidigare refererade artikeln, *Rättegångar går i repris*, har även ovan ”fall” tagits upp som en del i texten, där lagmannen, Martin Holmberg, vid Nacka Tingsrätt citeras enligt följande angående nämndemannen som var omyndigförklarad:

”Det är naturligtvis väldigt olyckligt och en prövning för alla inblandade. Ansvaret ligger hos flera, i första hand ska kommunfullmäktige kontrollera det men även vi i domstolen har förstås ett ansvar för att se till att nämnde är behöriga”.

Det är ett exempel på att artiklar återanvänds och sätts in i nya kontexter och skapar nya nyheter. Artiklar bygger ofta på varandra, även om de presenteras som fristående artiklar.

Politik i domstolen

I det andra temat riktar före detta överåklagaren Sven-Erik Alhem skarp kritik i *”Omfattande kritik mot nämndemän”* mot nämndemännens existens. Som bakomliggande orsak och legitimering för texten anges rapporteringen om nämndemäns jäv och bygger med hjälp av de aktuella händelserna, upp legitimering om varför systemet ska avskaffas. Förutom före detta överåklagaren Sven-Erik Alhem, som får lov att uttala sig i rollen av sitt före detta yrkesämbete, citeras Märten Schultz, som i sin roll som professor i civilrätt uttrycker med följande citat att nämndemännen inte fyller sitt syfte:

”Det är naturligtvis en trevlig tanke i botten, att ha domare som representerar allmänheten – men de gör ju inte det. Det är ett fel tänk i grunden. Domare ska man rekrytera för att de är duktiga på att vara just domare, inget annat”.

Före detta överåklagaren Sven-Erik Alhem använder sig av förstärkande ord som *katastrof* om att stora och känsliga mål måste tas om. Han använder sig också av bildligt tal och menar att *om* nämndemännen måste finnas kvar för insynens skull, så måste domstolarna *klippa banden* till politikerna och tillsätta nämndemännen på annat sätt. På en betydligt sämre position i texten får ordförande i Nämndemännens riksförbund möjlighet att besvara kritiken angående att nämndemän har dubbla positioner:

”Visst har nämndemännen i de här fallen kommit till korta, men med fler fall måste ju också tingsrätterna ha ett ansvar. Jag tror att det finns brister när det gäller information till nämndemännen om vad jäv innebär”

I slutet av artikeln tar utredaren och lagmannen Inger Söderholm som skall undersöka nämndemannasystemet, plats och säger att det handlar om utbildning och omdöme:

”Det som händer nu belyser svårigheten att hålla alla uppdaterade i en verklighet där fallen blir allt mer komplexa”

Kompletterande till texten finns det också en faktaruta som förklarar den politiska tillsättningen av nämndemän. Den stora bilden under ingressen förtydligar att det är specifikt överåklagare Sven-Erik Alhem som framför kritik. Bilden visar en närbild, där han förmyndade ser in i kameranlinsen.

I den andra artikeln, **Varannan svensk vill behålla nämndemannasystemet**, framgår det att Sifo, på uppdrag av SvD gjort en undersökning till följd av dessa fall, med resultatet att knappt hälften, 48 procent, vill behålla nämndemännen. Mer än var fjärde vill avskaffa dem och resten tar inte ställning. Som bakgrund och legitimering av artikeln används Södertäljemålet. Efter att förhandlingarna startat om efter hovrättens beslut att rättegången skulle tas om, så anklagades två till nämndemän för att vara jäviga och de valde att ”hoppa av”. I artikeln presenteras ytterligare ett fall av jäv, i Svea hovrätt och att hon i det fallet valt att hoppa av, men även andra fall tas upp i artikeln där nämndemännens förfaranden ifrågasatts. Lars Lassinantii, ordförande för Nämndemännens riksförbund vill inte ändra på systemet och säger i artikeln:

”Det är ett sätt för medborgarna att få insyn. Men domstolarna bör bli bättre på att informera och partierna mindre slarviga när de nominerar”

Beträffande nämndemännen och den politiska tillsättningen förekommer två längre artiklar och en notis i urvalet, **Avskaffa systemet med politiska tillsättningar** och **Utred om systemet med nämndemännen kan förbättras**, samt **Nämndemännen utreds**. De båda längre artiklarna har en kritisk grundinställning till att nämndemännen tillsätts av politiska förutsättningar. I artikeln med rubriken **Avskaffa systemet med politiska tillsättningar**, har SvD, utifrån tidigare uppgifter om att nämndemän dömer i domstol trots att de har blivit straffade för grova brott, ringt runt för att höra hur partierna ställer sig till frågan om nämndemännen:

”Avskaffa systemet med politiska tillsättningar”

Partierna är splittrade över blockgränserna i frågan om nämndemännen. Socialdemokraterna och Centerpartiet vill kunna erbjuda en andra chans för personer som tidigare straffats, medan Moderaterna och Vänsterpartiet vill att riktlinjen ska vara att straffade inte hör hemma på domarbåset.

Huvudtemat är att partierna är splittrade. Enbart Moderaterna och Vänsterpartiet tar en hårdare linje än övriga partier i frågan, då de inte anser att straffade hör hemma i *domarbåset*. Samtliga partier blir tillfrågade och kan ge sin bild av sina partiers ställningstaganden.

Artikeln ger en samlad bild beträffande frågan om nämndemännen ska tillsättas politiskt, där de tillfrågade partierna är överens om att det finns fördelar med att nomineringarna inte enbart sker politiskt. Enbart Kristdemokraterna uttalar sig dock klart i att de inte anser att nomineringen av nämndemän behöver vara politiskt tillsatt. De anser att vem som helst ska kunna kandidera till uppdraget, de skulle vilka att uppdraget ska sträcka sig över två år och att det är domstolarna som ska utse vem som är bäst lämpad. Folkpartiet vill ha kvar den politiska tillsättningen, men uppger att en kvot av nämndemän gärna kan få vara icke politiskt tillsatta och att rättsväsendet ska kunna tillsätta var fjärdedel av posterna. Sverigedemokraterna uttalar sig i att tillsättningarna inte behöver vara politiskt tillsatta men att nämndemännen ska finnas kvar för att kunna garantera insyn och ett annat perspektiv i domstolarna, enligt partisekreteraren. Bland annat Moderaterna är starkt ifrågasättande och får lov att uttala sig enligt nedan:

”Att vara nämndeman är en förtroendepost, det innebär att man ska ha ett gott omdöme. Den som begår allvarliga brott ska inte döma andra. Det finns alltid gråskalor, men det är huvudlinjen” säger Krister Hammarbergh, gruppleadare för Moderaternas justitiekommitté.

Socialdemokraterna och Centerpartiet däremot vill däremot införa en upplysningsplikt, så att personer som kandiderar till nämndemän blir skyldiga att upplysa partiet och domstolen om de gjort sig skyldiga till ett brott som kan vara problematiskt för uppdraget:

”Sedan kan partiet och domstolen ta ställning till om man ändå är lämplig”, säger Morgan Johansson, S, ordförande i Riksdagens Justitiekommitté

Han ger i sitt uttalande makten till domstolarna, i sin roll som experter, att avgöra riktigheten i om vissa människor ska kunna utföra ämbetet nämndeman. Journalisten låter partiernas uttalanden utgöra hela artikeln och har inte några värderande inslag där journalisten själv kan synas. Däremot kan platsen i artikeln som respektive person tar möjligtvis indikera på värderingen av respektives partis ”vikt” spela roll. Exempelvis tillfrågas Sverigedemokraterna sist och deras uttalande avslutar artikeln.

I den andra artikeln, med rubriken **Utred om systemet med nämndemän kan förbättras**, så påtalar Sveriges domareförbund och Åklagarmyndigheten att de vill att systemet hur nämndemännen utses ses över, sen det uppgifter om att nämndemän dömer vidare i domstolarna trots att de är straffade och därmed diskvalificerade för uppdraget.

”Utred om systemet med nämndemän kan förbättras”

Sveriges domareförbund och åklagarmyndigheten vill att regeringen ser över systemet med nämndemän för att höja kvaliteten. Kritiken kommer efter det senaste avslöjandet om nämndemän som fortsätter döma, trots att de tidigare straffats.

Ingressen och rubriken ger huvudtemat att Sveriges domareförbund och åklagarmyndighet vill att systemet med nämndemän ska *ses över* för att *höja* kvaliteten. Kritiken uppges vara en direkt följd av mediernas senaste *avslöjanden*.

Ordvalen i ingress och rubrik, som resterande syntax är uppbyggd kring ger en indikation på att något måste göras. Det sekundära temat är att Domareförbundets ordförande Thed Adelswärd ser flera problem med nämndemännens funktion, framförallt att de är politiskt tillsatta och påtalar att vissa nämndemän inte har kunnat skilja sitt politiska uppdrag från det juridiska och förefaller döma hårdare i de mål som angränsar till en politisk fråga i partiet. Han ser också problem med att det främst är äldre personer som tillsätts, då det blir en snedfördelning bland dem som ska representera allmänheten. Domareförbundet vill att regeringen ska se över om det är möjligt att höja ersättningen till nämndemän, för att förhoppningsvis kunna locka till sig fler yngre, de vill gärna också att de tre nämndemännen ska minskas till två, för att minska nämndemännens övervikt för att på sikt kunna minska antalet överklagade mål i högre instanser. Adelswärd påpekar att:

”En stor del av nämndemannadomarna blir ändrade i hovrätten. Det tyder möjligen på att det blir en del onödiga överrättsprocesser”.

Citatet indikerar på att nämndemännen är en bidragande faktor till att målen tas upp på nytt i en högre instans. Det ställningstagandet förstärks av att både Domareförbundet, Åklagarmyndigheten tycker att nämndemännen borde frångås i högre instanser. Riksåklagare Anders Perklev säger med följande citat:

”Vi menar att de inte tillför något till dömandet i hovrätten och att det därför inte är motiverat med nämndemän. Därför bör man utreda om det går att undvara detta. Att ha lekmannainflytande där man ska överpröva tidigare domar, fyller inte en rimlig funktion”

De anser inte heller att nämndemän fyller någon funktion vid komplicerade rättegångar, som ekobrottsmål med omfattande utredning i bevismaterialet:

”Det krävs en ganska så hög kompetens, för att göra en fullständig analys av materialet. Det är skillnad mellan ett mål som tar några timmar och mål som tar flera månader” säger riksåklagaren Anders Perklev.

Artikeln ger en ram av ifrågasättande till nämndemännens funktion. Indirekt ifrågasätts lekmannadomarnas kompetens.

Båda artiklarna ovan har andra företrädare än domstolarna. I den första artikeln är enbart partiernas ställningstagande i fokus och domstolarnas företrädare är inte närvarande i texten. Artikeln är troligen utformad på det specifika sättet för att ge en annan bild av tillsättningen av nämndemannasystemet., än dem där olika ”kritiker” ställer krav på att nämndemannasystemet bör förändras. Se exempelvis artikeln, **Omfattande kritik mot nämndemännen**, längre upp i texten som kritiserar tillsättningen men även nämndemännens vara eller icke vara. Även artikeln ovan kritiserar nämndemännen ur flera perspektiv. Där är Domareförbundet och Åklagarmyndigheten aktörerna som står för kritiken. Domstolarna själva har dock inte kommit med några kommentarer i artikeln, inte heller någon aktiv nämndeman vid någon av landets domstolar.

Slutligen konstaterar en notis från TT att **Nämndemännen ska utredas**. Huvudtemat i artikeln är att ”systemet” med nämndemännen skall ses över, när det kommer till ersättning och rekrytering. Bakgrunden anges vara att regeringen, *efter kritik* mot den nuvarande ordningen, har gett i uppdrag att se över systemet med nämndemännen i domstolarna. Det vedertagna antagandet är således att läsaren redan innan är införstådd med att det funnits tidigare kritik mot nämndemännen och att det nu i ljuset av denna kritik ska utredas. Det sekundära temat i texten är att utredningen skall utreda om nämndemännen behövs i lika stor utsträckning i framtidens förhandlingar – efter massmedial kritik. Artiklarna kan således påstås ha en direkt inverkan i den sociokulturella kontexten och vice versa, då det enligt artiklarna är efter kritiken (indirekt uttalat medial kritik) som systemet ska undersökas.

6 Resultatdiskussion

Som en helhet är det intressant att konstatera att Sveriges Domstolar är av intresse för såväl SvD som DN. Båda tidningarna publicerar många artiklar och bilden av Sveriges Domstolar som institution har många verklighetsskildringar. Detta trots att arbetet som bedrivs i domstolarna inte uppfyller ”närrincipen” som vanliga människor kan relatera till. Hur kommer det sig? En av anledningarna till att tidningarna ser Sveriges Domstolar som ett nyhetsmässigt fenomen värt att rapportera kring skulle kunna vara det som Norén Bretzer (2005) beskriver som ett samhällskontrakt, där samhällets medlemmar lever tillsammans i en rättsstat, där lagar och regler tillsammans bildar en fungerande rättsapparat som ser till att rättvisa skipas och att lagar och förordningar följs, oavsett social status och materiella ägodelar utifrån den grundläggande grundbulten i samhället att domstolarna inte dömer godtyckligt utan utifrån gällande lagar och regler. I enlighet med mediernas grundläggande roll som informationsbärare där de ska medverka för att ge medborgaren verktyg för fri åsiktsbildning och ta ställning till olika frågor i samhället, granska samhället och låta olika åsikter komma till tals. Rapporteringen har således ett informationssyfte och journalisterna har i sitt demokratiska uppdrag att presentera en allsidig och sanningsenligt bild av olika fenomen i samhället. Vidare är medborgarens förtroende, som jag presenterat tidigare i uppsatsens teorikapitel, beroende av att medborgaren har kunskap om hur rättsväsendet fungerar (Sarnecki, 2009), och den kunskapen kommer till stor del från medierna. Det borde således ligga till stor grund för att även artiklar kring hur arbetet bedrivs i Sveriges Domstolar är så intressant. Resultatet stödjer även det underlag som jag redovisade för i tidigare forskning, där Ian Marsh och Gaynor Melville (2009) i sin studie *Crime, justice and the media* kom fram till att intresset för rättsväsendet och hur arbetet bedrivs är stort i Storbritannien, ett resultat som även kan konstateras vara fallet i Sverige, i denna studie.

Samtliga artiklar i empirin har ett nutids-perspektiv, vissa är personifierade och tar den ”lilla människans” perspektiv och artiklarna är ofta starkt polariserade där ytterligheter tar stor plats i gestaltningen. Artiklarna är således ofta mer ”sensationsinriktade” än fokuserade på ge ”samhällsinformation”. Resultatet underbyggs av det faktum som Nygren (2008) beskriver som en marknadsjournalistik där nyheterna ses om en vara som ”säljs” på en ”marknad”, vilket enligt Nygren leder till att de granskande och informerande texterna ofta minskar till förmån för de som är mer häpnadsväckande och väcker intresse och som medför att nyheten ”säljs” (2008). Resultatet att majoritet av de längre nyhetsartiklarna har en mer uppseendeväckande tematisk uppbyggnad i artiklarna, verkar stödja det resonemanget. I de fall där rapporteringen dock har karaktären av en mer ”samhällsinformation” är artiklarna i form av kortare notiser och beskriver olika fenomen i domstolarnas värld kort och neutralt. Få artiklar har en positiv ton, eller beskriver domstolarna och dess arbete på ett gynnsamt sätt. Enbart två artiklar beskriver domstolarnas arbete i positiva ordalag och dessa är i kort notisform. En av artiklarna ”En dag på tingsrätten i Stockholm” märker ut sig i den betydelsen att den inte har en kritiserande vinkling eller enbart ett rent refererande perspektiv, som många av nyhetsnotiserna. Artikeln uppfyller så nära det går ”närrincipen” och beskriver domstolens arbete utifrån en vanlig dag, med beskrivningar om att de mål som hanteras på tingsrätten är fler än enbart brottsmål och artikeln har som struktur att beskriva domstolens vardag. Artikeln har domstolspersonal som sin källa och citerar lagmannen, med hänvisning till hans chefsposition och är den som sätter referensramarna för artikeln. Intressant att konstatera med just detta exempel är att det enbart är i denna artikel som domstolarnas företrädare är den som tillåts sätta

referensramarna för förståelsen av Sveriges Domstolar och att det i övriga artiklar tenderar vara så att domstolspersonalen är en andra, eller tredje gradens källa, då med en försvarande position i artiklarna.

Särskilt i den tematiska indelningen **Rättssäkerhet** kan en röd tråd härledas till kritik mot domstolarnas rättsutövning. Det underliggande perspektivet är att domstolarna har kommit till korta och att domstolarna inte har utfört dömning av rättegångsmålen på ett rättsäkert och opartiskt sätt. Artiklarna berör på ett eller annat sätt uttalat ett demokratiproblem. Ramen för tolkningarna av artiklarna är således att förtroendet för domstolarna som en saklig, rättvis process kan ses som ifrågasättande. Uttalanden från andra aktörer i artiklarna befäster bilden och ”styr” ramen för nyheten och ger läsaren en viss typ av förståelse i användandet av en viss struktur i artiklarna. Nedan följer ett exempel för att exemplifiera detta:

”Domstolarna dömer väldigt olika vilket är mycket olyckligt. Domstolar och åklagare borde ha en ökad kunskap kring smittriskbegreppet”.

Uttalanden likt detta, där domstolarnas essentiella vikt att döma rättvist och opartiskt oavsett person och mål, blir ifrågasatt och där domstolarna inte vill eller tillåts bemöta kritiken måste ses som väldigt problematiskt. Det ger en dominerande verklighetsbeskrivning i artiklarna där domstolarna enbart beskrivs utifrån andras perspektiv. Följden av att artiklarna inte har ett perspektiv där domstolarna blir positionerade som ”elitkällor” och kan tillföra ett perspektiv från domstolens håll blir att domstolarna fortsatt blir en otillgänglig myndighet. Vilket leder till att föresatsen att medierna kan minska avståndet mellan domstolarna och medborgarna inte blir uppfylld. Det borde snarare bidra till att minska än öka domstolarnas ”tillgänglighet” för medborgarna. Som jag presenterade tidigare i uppsatsens teorikapitel har även Norén Bretzer (2005) konstaterat medborgarens behov av att domstolarna tar plats i medierna för att förklara övergripande bakgrunder till komplicerade domslut och därigenom uppnå en transparens av domstolen för att möjliggöra för medborgaren att kunna känna tillit till och förstå domstolens beslut och procedurer. Som även Boda & Szabó (2011) argumenterar för i artikeln, *The media and attitudes towards crime and the justice system: A qualitative approach*, som presenterades i tidigare forskningsavsnittet, kan en förvrängd bild av rättsväsendet klart ha en inverkan på allmänhetens tillit för rättsväsendet (2011, s 330). Vilket ännu mer stryker under betydelsen av att domstolarnas representation i artiklarna för att ge en stabiliserad bild. Hur kommer det sig då att domstolens företrädare så sällan är en självklar elitkälla till nyhetsdiskursen som berör deras egen institution? Finns de inte som en självklar del i journalisternas ”nyhetsnät” utan istället blir andra befintliga källor i journalisternas ”nät” företrädare för frågor gällande domstolsfrågor? Kan det ha att göra med det som Jarlbro (2010) beskriver i sin bok om juristernas tidigare ovilja till att medverka i intervjuer? Hon presenterar en bild av att många jurister tidigare ansett sig bli felciterade, felvinklade eller att de helt enkelt inte ansett att medierna har varit tillräckligt viktiga för att medverka i intervjusammanhang (Jarlbro, 2010).

Rättstrygghet

Det tema med övergripande flest artiklar var temat som jag har valt att benämna **Rättstrygghet**, som behandlar områdena domstolarna som institution, nämndemän, nämndemän och politik och utifrån vilka preferenser som domstolarna dömer och hur domstolarna i sin roll som tillämpande organ är nära sammansvetsat med politiken.

Det största deltemat i temat Rättstrygghet fokuserat på Sveriges Domstolar som institution. Av de 33 artiklarna ingår 13 av artiklarna i detta deltema. Majoriteten av dessa artiklar har formen av kortare nyhetsnotis och har ofta en ifrågasättande, negativ beskrivning, alternativt ett neutralt beskrivande. Hur kommer det sig att den mer informationsinriktade journalistiken om Sveriges Domstolar som institution tar en så pass liten plats i båda tidningarna? Majoriteten av artiklarna i empirin är av formen kortare nyhetsnotiser som dessutom är förmedlade av TT och direkt publicerade i respektive tidning, utan omarbetning eller att nyheten försetts med tilläggande information eller kontrasterande källor för att ge två sidor av historien. Det är således av intresse att ställa frågan varför journalisterna väljer att enbart publicera notiser av Sveriges Domstolar utan egen vinkling på nyheten och utan att konsultera fler källor. Handlar det om tidspress och press på att få fram mycket texter och nyheter på kort tid? Då många av artiklarna i empirin bygger på varandra och information återanvänds gång efter annan, samt att flera artiklar är lånade av andra medier och publicerade på nytt med ny fakta, indikerar på att så kan vara fallet. Ett exempel på detta är artikeln *Besökare kontrolleras i domstolarna*, som ursprungligen bygger på en artikel från sydsvenskan.se. Journalister behöver fylla medierna med mycket information, på kort tid, vilket kräver att ramarna för nyhetsvärdering och anlåtande av källor behöver sitta från start. Saknas dessa i fallet med domstolarna? Eller är en del av svaret att domstolarna ses som otillgängliga, eller att domstolarna som institution inte ses som tillräckligt ”polariserad” i den mening att Sveriges Domstolars institution och arbetet som bedrivs där inte ses som något särskilt närmre läsvärde?

Det sistnämnda skulle kunna styrkas i det fall där en av de notisartiklar från TT som faktiskt omarbetades och vinklades så valde journalisten från DN att använda sig av en starkt polariserad ”ram” till nyheten och att istället ta in ett brottsoffer som framträdande aktör i artikeln: *Friande våldtäktsdomar ökar*, förutom den befintliga källan i ursprungnyheten. Med dessa mer dramatiska journalistiska inramningar blir nyheten en annan och de som ges rollen att gestalta nyheten blir andra företrädare. Det understryks av att det är först längre ner i texten som Justitierådet Göran Lambertz, som dömt i målet i HD som i artikeln ansågs ligga till grund till att fler fall av våldtäktsdomar frias, tillåts att uttala sig, i en försvarande position. Ingen plats gavs i artikeln till förtydliganden eller ytterligare bakgrundsinformation som kunnat minska det inneboende avståndet till domstolarna. Som empirin visade på så innebar huvudtemat i artikeln att texten utestänger vissa läsare som inte har juridisk förkunskap, då begrepp och juridiska titlar etcetera inte förklarades närmre i texten, utan läsaren förefölls förväntas ha förkunskap om ämnet.

Vilket innebar att texten gav utrymme för konventionen att den svåra terminologin ska vara underförstådd. Hur kommer det sig att jurister inte blir tillfrågade för att förklara bakgrundsinformationen? Den troliga anledningen är att det är de båda professionernas skilda språkhantering som en del av svaret. Juristernas vardagliga språkbruk skiljer sig markant från det journalistiska, såväl i begrepps användning och bruk, som i språkuppbyggnad, då de två kulturerna är ytterligheter till varandra. Där den journalistiska textens ord avgränsas och preciseras för att ge en särskild bild, måste domskälens vara av mer allmän karaktär, för att inte låsa fast rättsutvecklingen (Jarlbro, 2010). De har olika sätt att tala om olika saker och när juristerna inte förklarar svåra juridiska termer så gör journalisterna en egen tolkning som enligt juristerna säkert inte är fullt korrekt etcetera. Men om inte juristerna vill medverka i tidningsartiklarna, finnas till hands för att förklara svårtolkade beslut etcetera, så försvårar det för medborgaren att få information som de sedan kan använda för att bilda egna uppfattningar om samhällsfrågor (Nord & Strömbäck, 2004). Vilket i förlängningen kan ha en negativ inverkan på medborgarens förtroende på verksamheten. Men föresatsen att ”plumpa” uttal och negativa skildringar skulle kunna påverka förtroendet är inte bekräftade och kommer inte heller att bli det i denna uppsats, det var inte heller uppsatsens intention, men artiklar som ”Kastar

skugga över domarkåren” ger underlag för att diskutera detta vidare. Lektorn Novak ser svårigheter med att en domare uttalar sig *bevisvärderande* och Lambertz’s ställningstagande i debatten bidrar till att kasta en skugga över domarkåren. Det är troligen här vi kan återfinna en del av problematiken kring domarnas uttalanden, eller avsaknad av uttalande. Domare ska inte uttala sig bevisvärderande och svårigheten med att ge ett uttalande och inte riskera att bevisvärdera eller *tolka* kanske gör att domarkåren drar sig för att själva aktivt söka upp journalisterna? Men det finns en gråzon, där Lambertz agerande är ytterlighet på den ena änden av skalan och ickeexistensen av uttalanden är på den andra änden.

Denna problematik har både den statligt begärda förtroendeutredningen och forskaren Gunilla Jarlbro (2010) lyft och den sistnämnda har bidragit med handfasta råd till juristerna och därmed bidragit till att försöka överbrygga avståndet mellan journalisterna och juristerna. I förtroendeutredningen (SOU 2008:106) lyftes flera aspekter och punkter fram i förtroendefrågan, en av dessa var således mediernas roll. I kölvattnet av det tillsatte Sveriges Domstolar en särskild mediegrupp av domare som ska finnas till hands och svara på frågor, men trots detta har inte närvaron av domare eller andra aktörer på domstolarna vara särskild hög i artiklarna under 2012. Däremot återkommer Domstolsverket och dess aktörer flera gånger som aktörer i texterna. Exempelvis i artikeln **”Allt fler hot mot domstolarna”** så är Carina Bzezinskas, en av aktörerna i artikeln som uttalar sig, i rollen av säkerhetsexpert på Domstolsverket. Artikeln hade fått fler perspektiv eller ett fördjupat perspektiv om artikeln även kompletterats med ett uttalande, eller en beskrivning från en av domstolarna i landet för att ge en mer omfattande artikel. Nu ”nöjer” sig journalisten med att enbart ta med ett uttalande från Domstolsverket tillsammans med bakgrundsinformation om att hoten mot domstolarna ökar. Även Barbro Thorblad, i sin roll som Domstolsverkets Generalsekreterare är aktör i två av artiklarna, *Fler tvister till rätten* och *Var fjärde rättegång blir inställd* och tillåts kommentera utfallet, men inte domstolarna själva. Däremot har Justitierådet Göran Lambertz som juridisk aktör från domstolarna uttalat sig i flera av artiklarna. Det kan ha att göra med att han är uppmärksam sedan tidigare och ”känd” för allmänheten. Eller att han sedan tidigare finns i journalisternas ”nyhetsnät”.

Det andra deltemat i temat, som har nästan lika många nyhetsbidrag är nyhetsklustret Nämndemän. Sammanlagt elva av de 33 artiklarna i temat berörde nämndemän på ett eller annat sätt. I detta deltema råder det en intertextualitet mellan artiklarna då tankegångar upprepas från artikel till artikel och belyser samma fenomen på olika sätt där texterna uppfattas vara, som Peter Berglez (2010, s 156) beskriver, en kedja av flera länkar av texter. Intressant att konstatera är att när det kommer till artiklar om nämndemännen så är domare oftare aktör i nyhetsartiklarna. Både gällande artiklar av mer kritisk karaktär som mer ”neutral” karaktär från TT. Dock har de, likt resultat som funnits i övriga material, ofta en mer sekundär position i nyhetsartiklarna med en ”försvarande” position. Resultatet visar på att det, enlighet med Mediegestaltningsteorin, är vissa utvalda sociala konstruktioner som tar plats i medieutbudet. Särskilt intressant är nämndemännen, där artiklarna har en sensationsinriktad karaktär, där ”ofördelaktigheter” tas upp gång efter gång och skapar särskilda mediala diskurser. Gestaltningen av nämndemän är ett ypperligt exempel på det som Strömbäck (2009) beskriver om hur en specifik fråga gestaltas, reproduceras och sprids för att gestalta verkligheten på ett visst sätt. Vad får de tillkortakommanden som beskrivs och den kritik som framförs gentemot nämndemännen, dels i termer av funktionen nämndemän i domstolarna men även i specifika fall, för konsekvens av hur läsaren uppfattar domstolsdömandet? Får den uttalade kritiken och de pragmatiska och sensationsinriktade artiklarna som exempelvis **”Omfattande kritik mot nämndemännen”** eller **”Dömda nämndemän dömer andra”** någon vidare betydelse i termer av domstolarnas arbete? Artiklarna visar upp en bild av en ”cirkus” där nämndeman efter nämndeman ”upptäcks” vara jävig eller obehörig eller rent olämplig att döma andra. Även

nyhetskonstruktioner där hela systemet nämndemän ifrågasätts förekommer flertalet gånger. Vad innebär denna ”osäkerhet” som gestaltas för samhällets övergripande bild och trygghet av domstolarna? Vidare kan samtliga nyhetsartiklar i temat ses som en del av en sociokulturellt etablerad diskurs där texterna presenteras som objektiv fakta.

8 Slutsatser och Analys

Uppsatsen har sammanfattningsvis funnit belägg för att Sveriges Domstolar är intressant att rapportera kring för såväl DN som SvD, framförallt med fokus på hur domstolarna dömer och med fokus på nämndemän, som båda har givits stort fokus i de artiklar som ingått i uppsatsens empiri. Det fyndet ligger i linje med vad Ian Marsh och Gaynor Melville (2009) funnit belägg för i sin studie *Crime, justice and the media* där de konstaterar att intresset för rättsväsendet och domstolarna i synnerhet är stor (2009, s. 128).

Resultatet visar att artiklarna i stor grad bygger på varandra och skapar sammansatta nyhetsmönster. Framförallt är det två huvudsakliga mönster som kan urskiljas, nämligen Rättstrygghet och Rättssäkerhet, som även är två centrala element för att domstolarna ska kunna döma rättssäkert och oberoende. I det första temat, Rättssäkerhet ingår artiklar som berör framförallt lag och rättstillämpning, där 7 artiklar har återfunnits. I det andra temat Rättstrygghet ingår artiklar som rör berör domstolarna som institution och där nämndemän tar stort plats. Detta tema är det som rymmer flest antal artiklar, där hela 33 stycken av resultatet återfanns. Artiklarna i båda dessa teman bildar tillsammans en något spretig nyhetsdiskurs av Sveriges Domstolar, med misskrediterande artiklar som tolkar och värderar juristernas dömande verksamhet i anslutning till hur lagen tolkas i bland annat smittskyddsfall, sexualbrott, vid sidan av en mer ”neutral” bild av domstolens arbete i notisformat där hot mot domstolarna, rättsfall som tas om och att fler tvister avgörs i rätten. Dessa resultat kan analyserats och tolkats utifrån de fyra delfrågorna i den första av delen av problemformuleringen för att få svar på problemformuleringen: **Hur ser den konstruerade nyhetsdiskursen av Sveriges Domstolar ut i nyhetsartiklar från ledande morgonpress?**

- är diskursen i huvudsak positiv, negativ eller neutral
- vem är den huvudsakliga källan i artiklarna
- hur positioneras källorna i texterna och vem får förtroendet att vara primary definers
- hur använder sig Sveriges Domstolar av tidningarna och är själva ett **aktivt subjekt**

Sammanlagt ger uppsatsen underlag för att konstatera att diskursen i huvudsak är negativt inriktad, med drag mot neutralt, men nära på aldrig positivt konstruerad, med ett enda undantag, där artikeln ”*Sverige bra på rättssäkerhet*” som belyser att Sverige är bäst i världen på fyra av åtta områden när det gäller rättssäkerhet, enligt en rapport från organisationen World Justice Project. Detta resultat lyftes aldrig till en hel artikel, utan SvD ”nöjde” sig med att enbart publicera en kort nyhetsnotis. Detta trots att Sveriges Domstolar anses vara bland de mest effektiva i hela världen. Ett resultat som torde varit av intresse för läsaren och där domstolarna kunde belysts ur ett mer fördelaktigt sken. Hur kommer det sig att tidningen inte anser att nyhetsnotisen från TT inte är intressant nog att gå vidare med, där exempelvis domstolsföreträdare blir ombedda att uttala sig? Innebär det att Sveriges Domstolar som institution enbart är intressant att publicera kring utifrån negativa eller neutrala ramar, som ger artiklar av mer ”håpnadsväckande” eller intresseväckande karaktär? De mer ”neutrala” samhällsinriktade artiklarna var av en annan form, oftast kortare nyhetsnotiser, som förmedlats av TT. Vad kan detta resultat ha för inverkan på förståelsen för Sveriges Domstolar? Då gemen medborgare i samhället har relativt låg kunskap om hur rättsskipning går till i svenska domstolar spelar den nyhetskonstruktion som presenteras roll för vilken förståelse av de svenska

domstolarna som medborgaren får. Det ligger i linje med de underlag som Ian Marsh och Gaynor Melville (2009) ger uttryck för i studien av de brittiska domstolarna (2009, s 182 & 129). De konstaterar i sin studie att den bild av domstolsprocessen som publiceras i medierna påverkar medborgarens bild av domstolarnas arbete och deras förväntningar av processen, vilket kan leda till att förväntningarna förändras i takt med att bilden förändras, vilket i slutändan kan påverka processens gång. Därför måste det ses som särskilt problematiskt att många av artiklarna är negativt inriktade, med kritik gällande hur Sverige hanterar nämndemän, eller med artiklar där underliggande konventioner om att isolering döms ut för "lättvindigt" tar plats, eller andra nyhetskonstruktioner där rättsväsendet beskrivs som "ej funktionell", som i "rättsskandalen" med Quick-fallet tar plats. Denna typ av beskrivningar kan enligt (Sandstig, 2010) medföra att en "osäkerhet" bildas som i förlängningen kan orsaka otrygghet och risk att legitimiteten för domstolarna minskas. Det resonemanget blir särskilt bekymmersamt i artiklarna som berör att förhandlingarna ställs in med kort varsel och vittnen måste komma tillbaka på nytt och där uttalanden från vittnen hörs om att domstolarnas hantering av verksamheten gör att de riskerar att inte komma tillbaka på nytt. Utifrån uppsatsens syfte att studera hur den medierade nyhetsdiskursen av Sveriges Domstolar konstrueras och reproduceras i nyhetsartiklarna i Svenska Dagbladet och Dagens Nyheter under 2012, kan därför konstateras att det går att urskilja en sammanhängande konstruktion av "ifrågasättande". De övergripande mönster som kan återfinnas är nästan helt uteslutande negativa, eller neutrala och kortfattade.

Vidare ger uppsatsen underlag för slutsatsen att den sammanlagda nyhetskonstruktionen i artiklarna inte styrs utifrån domstolarnas perspektiv. Det vill säga domstolarnas företrädare är sällan den huvudsakliga källan i artiklarna. Ofta är inte någon jurist tillfrågad överhuvudtaget, utan företrädare för andra delar av rättsväsendet, eller experter utifrån tillåts styra artikelns vinkling. Det leder till att den inramning, eller mediegestaltning som artiklarna tar är utifrån andra expertrollers agendor. Forskare och andra experter runt omkring rättsväsendet får ta stor plats och styra inramningen av nyheterna. I ett av fallen tar till och med ett brottsoffer större plats än domstolens företrädare. När juristerna inte kommenterar kritik som framförs i artiklarna så blir konsekvensen att uttalande om oförrätter och felaktigheter förstärks i medierna. Den slutsatsen har även stöd i den brittiska studien av de brittiska domstolarna som även den konstaterar att medborgarens förståelse av domstolarnas arbete, hur rättskipning och straffrättssystemet fungerar till stor del färgas av hur rapporteringen av verksamheten gestaltas i medierna (2009, s 130, s 181). Även studien *Rättens rykte – En undersökning av mediernas påverkan på förtroendet för domstolarna* (2015) där Raguz funnit belägg för att domstolarna måste finna lösningar på hur de på ett rättssäkert och icke tolkande sätt kan förklara övergripande resonemang bakom domslut och därigenom tydliggöra de principer som ligger till grund för besluten för att förenkla och tillgängliggöra förståelsen för gemene man (Raguz, 2015) stödjer den här uppsatsens resultat.

Undantagen där domstolarna faktisk förekommer som expertkällor är artiklarna som handlar om nämndemännen där domstolarna i högre grad tillfrågas och tillåts svara på vad som hänt och hur de ser på frågan. Men värt att notera även här är att det inte är juristerna som sätter referensramarna för dessa artiklar heller. Viktigt i det sammanhanget är således att domstolarna byter perspektiv, tar på sig rollen som ett aktivt subjekt och bjuder in medierna till sin verksamhet. Uttalande och kommentarer behöver inte vara av tolkande eller värderande art för att ha betydelse. Om domstolarna har en mer inbjudande attityd gentemot medierna så blir de troligen oftare också ett självklart element i de kortare notisartiklarna om verksamheten. Det står dock i kontrast till att nyhetsmakare idag producerar nyheter under tidspress och ska få ut så mycket information som möjligt, i så många kanaler som möjligt (Nygren, 2008).

Eller som Nygren också argumenterar för, så är resultatet ofta att tidspresen gör att journalisten ”nöjer” sig med den information som står till buds för att få ut nyheten och tar sig inte tid att kontakta andra källor (2008). Så verkar fallet även vara för Sveriges Domstolar. Utmaningen är enligt min mening att gå från att vara reaktiv i sin kommunikation gentemot medierna och istället följa nedan exempel med ”En dag på domstolen” och möjliggöra för en mer nyanserad bild av domstolarna där förhandlingarna rör mål långt mer än enbart brottsmål som annars tenderar att vara i majoritet i medierna.

Den slutliga slutsatsen är således att det är i väldigt få fall som Sveriges Domstol själva är ett aktivt subjekt och använder sig av medierna för att nå ut till medborgaren. I enbart en artikel är det domstolen som är det aktiva subjektet, i artikeln *En dag på tingsrätten i Stockholm*. Där framgår det tydligt att det är domstolens arbete som står i centrum och olika ”utdrag” ur verkligheten porträtteras. Artikeln rymmer även implicit kritik i form av beskrivningar att många förhandlingar ställs in, men domstolens lagman tillåts kommentera detta och beklagar att det är på detta sätt och kan således ge en bredare bild av domstolarnas situation. Det är ett viktigt bidrag i rapporteringen då medierna är de främsta och kanske viktigaste källorna till information om domstolarnas arbete och därför viktigt att institutionen är öppen och transparent i sin kommunikation gentemot medierna och i slutändan, medborgarna.

Den mediebild som konstrueras i medierna av Sveriges Domstolar borde således vara central för medborgarens tillägnelse av verksamheten. Det leder till den andra problemställningen i uppsatsen: **Vad innebär denna nyhetsrapportering för Sveriges Domstolar och hur legitimeras eller degraderas Sveriges Domstolar av denna nyhetsgestaltning och vilka konsekvenser kan resultatet få för vårt demokratiska samhälle?**

Som jag argumenterat för tidigare i analysen spelar den negativa skildringen av Sveriges Domstolar roll. Som den teoretiska genomgången visade så fungerar medierna som en slags ”ställföreträdande allmänhet” då de allra flesta inte besöker en domstol och utnyttjar offentlighetsprincipen som ger rätt att närvara vid förhandlingar som inte hålls bakom stängda dörrar, utan det är genom den medelbara offentligheten genom medierna som medborgaren tar del av rättsskipningen i våra domstolar (Edelstam, 2001, s. 413). Det medför att **en felaktig bild kan medverka till att förtroendet för institutionen minskar, om gestaltningen överensstämmer med medborgarens tidigare erfarenheter och stärker dess bild av organisationen.** Med utgångspunkt i, vad andra forskningsbidrag som presenterats tidigare i studien konstaterat, så går det att urskilja ett samband mellan att människor som har ett högt institutionsförtroende i samhället också tenderar att se samhällets institutioner som legitima. Det finns således flera parametrar till huruvida en verksamhet ses legitim eller inte. Men en stor roll spelar givetvis medierna, i sin roll som informationsförmedlare. I rollen som informationsförmedlare spelar således tillit in, både för om budskapet kan uppfattas trovärdigt och om hur domstolens arbete gestaltas i medierna (Bühlmann & Ruth Kunz, 2011). Överlag finns det i Sverige ett generellt högt samhällsförtroende och som presenterats tidigare så argumenterar Holmberg & Weibull (2004, 2005, s 66) för att oavsett om institutionen fungerar bra eller dåligt, så har medborgaren förväntningar på institutionerna och den allmänna opinionen (uttryckt i medierna) har betydelse. Så också för Sveriges Domstolar. Det innebär att det utrymme som Sveriges Domstolar får/tar påverkar hur läsaren ser på budskapet (McCombs & Shaw, 1972). Ju större utrymme en fråga får i tidningen, desto högre tenderar läsaren att värdera dess relevans (McCombs & Shaw, 1972).

Det innebär att Sveriges Domstolar som tar stor plats i medierna är intressant för läsarna att läsa om. Forskarna konstaterar även, som jag presenterat i teorikapitlet att ett nyhetsinslag som återkommer gång på gång tenderar att få ett högre värderingsvärde och i högre grad spela in i vilken uppfattning som läsaren har av budskapets trovärdighet och relevans (McCombs, 2006). Det förefaller särskilt intressant med tanke på deltemat nämndemän som återkom gång efter annan i empirin, där flera källor i samhället gav sin syn på lekmannadomarnas vara eller icke vara, hur systemet är uppbyggt och de kritiska röster som berörde rättsosäkert dömande och att ”systemet borde avskaffas”. Särskilt frågor gällande rättsosäkerhet är intressanta att titta på i skenet av det som Norén Bretzer (2005) konstaterar, i stöd av statsvetaren Tylers vetenskapliga ansats, att medborgarens förtroende för rättsstaten är grundade i uppfattningen av att rättvisa procedurer och lika behandling råder, vilket innebär att om institutionen uppfattas som rättvis i sina processer ses den också som legitim. Det är således särskilt viktigt i domstolssammanhang, där människor ibland får ta del av ofördelaktiga beslut. Därmed riskerar den negativa rapporteringen av domstolarnas dömande och rapporteringen av systemet med nämndemännens som rättsosäkerhet att påverka hur domstolarnas arbete legitimeras i artiklarna. **Domstolarnas legitimitet blir i dessa två fall, artiklar gällande rättsutövning och nämndemän degraderat.** Det innebär, med underlag i det som McCombs (2006) vidare gett belägg för så att de frågor som tar stor plats i medierapporteringen ofta också de frågor som allmänheten även värderar som viktiga frågor i den samhälleliga debatten. Då rapporteringen av Sveriges Domstolar kunde återfinnas i artiklar om såväl Sveriges Domstolar som institution, som nämndemän och dömande verksamhet tycks verksamheten i Sveriges Domstolar vara av intresse och kan således påverka den allmänna bilden av Sveriges Domstolar.

Även Pollock (2001) lyfter upp att en alltför kritiskt och ifrågasättande journalistik kan underminera rättssystemets legitimitet. Centralt för denna uppsats är dock resultatet att rapporteringen inte övergripande kan ses kritisk, men dock negativ. I enlighet med Ian Marsh och Gaynor Melville forskningsresultat (2009, s 185) styrker därför denna uppsats slutsatsen att domstolarna måste vara förberedda på att ge en tillgänglig, korrekt och lättförståelig bild av en komplicerad juridik för att möjliggöra för en tydligare bild av Sveriges Domstolar och därmed legitimera verksamheten i artiklarna.

Förslag på fortsatt forskning

Ämnet behöver forskas mer kring och mitt förslag till vidare forskning är hur domstolarna ska kunna nå de grupper som är svaga medieanvändare. Enligt annan forskning inom medie- och kommunikationsvetenskapen har nyhetsläsningen minskat drastiskt bland framför allt ungdomar. Hur kan domstolarna nå ungdomar om de ej kan nås via medierna? Vad behöver domstolarna göra då för att förmedla sin verksamhet och skapa transparens i samhället? Förslagsvis kan en vidareutveckling av forskningsområdet handla om hur domstolarna använder sig av sociala medier och hur de proaktivt kan användas för att nå ut till medborgarna?

Referenser:

Edelstam, Henrik, Offentlighet och sekretess i rättegång – principen om förhandlingsoffentlighet, upplaga 1:1, Norstedts Juridik, Stockholm 2001.

Heber, Anita (2007) Var rädd om dig! en del i Kriminologiska institutets avhandlingsserie,

Hedquist. (2002). *Trovärdighet: en förutsättning för förtroende*. Styrelsen för psykologiskt försvar. S. 6; 59

Jackob (2012) Communications 37 (2012), 99_120 03412059/2012/037_0099

DOI 10.1515/commun-2012-0005

Marsh, I., & Melville, G. (2009). *Crime, justice and the media*. New York: Routledge.

McCombs & Shaw (1972) The agenda-setting function of massmedia, *The Public Opinion Quarterly*, 36:2 pp.176-187

McCombs, Maxwell (2006). *Makten över dagordningen: om medierna, politiken och opinionsbildningen*. 1. uppl. Stockholm: SNS förlag

Norén Bretzer, Ylva (2005). *Att förklara politiskt förtroende: betydelsen av socialt kapital och rättvisa procedurer*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2005

Palm, Göran & Skogersson, Renée (2008). *Hjältar, blåljus och säkerhet [Elektronisk resurs] : konstruktionen av polisen i nyhetsmedierna /*. Växjö: Växjö University Press

Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:vxu:diva-2223>

Palm, Göran & Bjellert, Per (2012). *En trygg polis i ett otryggt samhälle [Elektronisk resurs] : nyhetsmediernas bild av polisen och polisarbetet*. Växjö: Polisutbildningen, Linnéuniversitetet

Pollack, E (2001): en studie i medier och brott. Stockholm: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Stockholms universitet.

Pollack Ester, ”Medierade brott” i Blomberg, Helena (red), *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*, Studentlitteratur, Lund.

Raguz, Visnja (2015) Rättens rykte – En undersökning av mediernas påverkan på förtroendet för domstolarna. Lunds Universitet.

Sandstig, Gabriella (2010). *Otrygghetens landskap [Elektronisk resurs] : en kartläggning av otryggheten i stadsrummet och en analys av bakomliggande orsaker, med fokus på mediernas roll*. Göteborg: Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, Göteborgs universitet

Sandstig, Gabriella, Norén Bretzer, Ylva (2012). Förtroendet för rättsväsendet 1986–2011, Gabriella Sandstig och Ylva Norén Bretzer ur *I framtidens skugga* i Lennart Weibull, Henrik Oscarsson (2012).

Sarnecki, J (2009): *Introduktion till kriminologi*. Lund: Studentlitteratur

Zsolt Boda & Gabriella Szabó (2011) *The media and attitudes towards crime and the justice system: A qualitative approach* *European Journal of Criminology* July 2011 Vol 8: 329-342,

Marsh, I & Melville, G (2009): *Crime, justice and the media*. Abingdon: Routledge.

Winther Jørgensen Marianne & Phillips Louise (2000) *Diskursanalys som teori och metod*, Studentlitteratur, Lund

Rothstein, Bo (2003) *Sociala fällor och tillitens problem*. Stockholm: SNS förlag

Holmberg, S och L Weibull (2004) "Rimligt förtroende" s67-84 i Holmberg och Weibulls (red) *Lyckan kommer, lyckan går*. Trettio kapitel om politik, medier och samhälle. SOM-undersökningen 2004. SOM-rapport nr 36. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgsuniversitet.

Holmberg S och L Weibull (2005) Förord i Holmberg och Weibulls (red)

Du stora nya värld. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle. SOM-undersökningen 2005. SOM-rapport nr 39. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet.

Holmberg S. och Weibull, L. (2005) "Flagnande förtroende" s65-84 i Holmberg, S och Weibull, L (red) *Du stora nya värld*. Trettiofyra kapitel om politik, medier och samhälle. Göteborg: SOM-institutet vid Göteborgs universitet